

Straffelovens §136, stk. 2 i et digitalt perspektiv

D. 17/05/2023

Titelblad

Studieretning:	Jura
Universitet:	Aalborg Universitet
Afhandling:	Kandidatspeciale
Afleveringsdato:	17. maj 2023
Fagområde:	Strafferet
Titel:	Straffelovens §136, stk. 2 i et digitalt perspektiv
Engelsk titel:	The Danish Criminal Law section 136, subsection 2 from a digital perspective
Forfatter:	Signe Bomholt Madsen
Studienummer:	20183152
Semester:	10. semester
Vejleder:	Lene Wachter Lentz
Omfang:	130.007 anslag (med mellemrum)

1. Abstract

The purpose of this master's thesis is to investigate The Danish Criminal Law section 136, subsection 2 from a digital perspective. The thesis statement is examined using the legal dogmatic method, which implies a description, analysis and systematisation of applicable law to establish the state of law. The Danish Criminal Law section 136, subsection 2 was introduced in the year 1939, and it criminalizes public explicit approval of any of the offenses mentioned in chapters 12 and 13 of The Danish Criminal Law. This subsection has both objective conditions and a subjective condition, and the contents of these are examined thoroughly. After the legal dogmatic analysis, it is inter alia concluded regarding the objective conditions, that the scope of this subsection is widened with the invention and use of the internet in the daily life of many citizens and also, that an approval can be made public in many ways, for example by posting the approval on social media or by stating it in an e-mail, but not all posts on social media or online messages will be public. It is also concluded that the subsection should be interpreted in a restrictive manner, and there exists a triviality limit, both of which are not present in the Danish case law. Furthermore, the approval shall be assessed in both a concrete and a general manner, which entails an overall picture of the approval. It is also concluded that it is of importance for the scope of this subsection, which sections are present in The Danish Criminal Law chapters 12 and 13, and it is cautiously concluded, that the criminalization is both backward-looking and forward-looking. In this regard, it is also concluded that an approval regarding an already committed crime, which has not yet been convicted as belonging in chapter 12 or 13, can also be sufficient to constitute a consummated crime. This problem is also analyzed when looking at the subjective condition, and in this regard, it is concluded that the perpetrator can be punished for a putative attempted violation of the subsection in a situation, where the approval regards an act that turns out to not fall under the relevant chapters, but the perpetrator believes so, when the perpetrator makes the approval, cf. The Danish Criminal Law section 21. In general, regarding the subjective condition this master's thesis concludes that only an intentional violation of The Danish Criminal Law section 136, subsection 2 is sufficient for punishment under the provision. Regarding the intention to publicly present the approval it is proven, that also the lower degrees of intent are sufficient and that these are particularly relevant. Regarding intent to make an explicit approval, and that this approval regards an offense mentioned in chapter 12 or 13 of The Danish Criminal Law, it is concluded that the courts in their assessments emphasize the connection of the approval with a possible pre-offence, the wording and any explanations as to why, the approval was made. This master's thesis furthermore concludes that The Danish Criminal Law section 136, subsection 2 is not

in conflict with the right to freedom of expression in The Constitutional Act of Denmark section 77, however it might conflict with The European Convention on Human Rights article 10, but the state of the law is unclear. In addition, it is concluded that The Danish Criminal Law section 136, subsection 2 at least should be interpreted in a restrictive manner, because it constitutes an exception to the freedom of expression however, this is not being done in Danish case law. Based on these conclusions, it is necessary to make several legal policy considerations regarding changes to The Danish Criminal Law section 136, subsection 2. The subsection is unclear and therefore a complete conclusion must wait for further case law, but in the meantime, it is recommended inter alia, that the triviality limit and the restrictive interpretation should be used in the legal practice. Additionally, it is recommended that several changes be made concerning the reference in this subsection to The Danish Criminal Law chapters 12 and 13, for example it is recommended that the subsection only refers to individual sections instead of entire chapters. It is also recommended that freedom of expression is given due weight in cases regarding this subsection, and that a decision be made as to whether it is in breach of the right to freedom of expression in The European Convention on Human Rights art. 10, and if this is the case, the subsection shall of course be removed or revised.

2. Indholdsfortegnelse

1. Abstract	2
2. Indholdsfortegnelse	4
3. Indledning	6
4. Problemformulering	7
5. Metodeafsnit.....	7
5.1. Metode og begrundelse for metode	7
5.2. Retskilder.....	9
5.3. Afgrænsning	11
5.4. Redegørelse for afhandlingen.....	11
6. Tilblivelsen af Straffelovens §136, stk. 2	13
7. Anvendelsesområdet for Straffelovens §136, stk. 2	15
7.1. De objektive betingelser	15
7.1.1. Offentligt.....	15
7.1.2. Udtrykkeligt billiger	22
7.1.3. Straffelovens 12. eller 13. kapitel	30
7.2. Den subjektive betingelse.....	36
7.2.1. Offentligt.....	38
7.2.2. Udtrykkeligt billiger og Straffelovens 12. eller 13. kapitel	39
8. Menneskeretligt perspektiv	43
8.1. Grundlovens §77	43
8.2. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 10	44
8.2.1. Indgreb	45
8.2.2. Betingelser for et lovligt indgreb	47
8.2.3. Inddragelse af ytringsfriheden i retspraksis	54

9. Konklusion.....	56
10. Retspolitiske overvejelser	59
11. Litteraturliste.....	61
11.1. Love, konventioner og betænkninger	61
11.2. Lovforarbejder.....	61
11.3. Retspraksis.....	61
11.4. Retslitteratur	63
11.5. Øvrige.....	64
12. Antal anslag.....	66

3. Indledning

Strafferetten beskæftiger sig med straffelovsovertrædelser og følgerne heraf. I den særlige del af Straffeloven findes §136, stk. 2 i kapitel 15, som vedrører forbrydelser mod den offentlige orden og fred. Bestemmelsen pålægger straf for offentlig, udtrykkelig billigelse af forbrydelser omhandlet i samme lovs kapitel 12 og 13. Den blev indført i 1939, og den har umiddelbart haft en stille start på livet¹. Den trykte retspraksis viser dog et tydeligt billede af, at dette har ændret sig i takt med, at mange ytringer er rykket online². Tal fra Danmarks Statistik viser, at 85% af den danske befolkning i alderen 16-74 år har gjort brug af sociale medier indenfor de seneste 3 måneder, hvilket blot illustrerer den digitalisering, der er sket i danskernes hverdag³. Med denne ændring i hverdagen ser bestemmelsen nu ud til at have fået et fornyet anvendelsesområde. Udover at digitaliseringen giver mulighed for nemt og hurtigt at sprede en ytring, så giver denne også mulighed for nye former for ytringer, som f.eks. redigering af billeder og brugen af smiley-ikoner, for blot at nævne et par af de problemstillinger, som er opstået på baggrund heraf. Den digitale verdens indtog i hverdagen retfærdiggør på baggrund heraf et fornyet blik på bestemmelsen, og en undersøgelse heraf skal systematisk foretages i nærværende afhandling, som vil inddrage en undersøgelse af bestemmelsens objektive betingelser, ligesom den vil indeholde en undersøgelse af bestemmelsens subjektive betingelse.

Derudover har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol flere gange udtalt, at den digitale verden medfører nye væsentlige muligheder for at udnytte ytringsfriheden⁴. Straffelovens §136, stk. 2 påligger imidlertid straf for bestemte former for ytringer, og tankerne ledes derfor hen på at undersøge bestemmelsen i lyset af ytringsfriheden, hvor både Grundlovens §77 og Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 10 skal inddrages. Det bliver i afhandlingen konkret undersøgt, hvorvidt Straffelovens §136, stk. 2 er i strid med ytringsfriheden, og ligeledes om ytringsfriheden reelt bliver inddraget i den trykte retspraksis.

---

¹ Mchangama, 2015, s. 5

² Se f.eks. U2020.1003H, AM2017.12.07Ø og TfK2022.458Ø

³ <https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/kultur-og-fritid/digital-adfaerd-og-kulturvaner/digital-adfaerd>

⁴ Guide on Article 10 of the European Convention on Human Rights, 2022, afsnit "A. Specific features of the Internet in the context of freedom of expression"

4. Problemformulering

Formålet med denne afhandling er at belyse retstilstanden vedrørende Straffelovens §136, stk. 2, hvilket skal gøres i et digitalt perspektiv, idet danskernes ytringer i mange tilfælde er rykket online⁵. For at konkretisere denne afhandlings videre arbejde er følgende problemformulering udarbejdet:

En undersøgelse af Straffelovens §136, stk. 2 i et digitalt perspektiv.

5. Metodeafsnit

Formålet med denne afhandling er at besvare problemformuleringen. Afgørende for denne besvarelse og udarbejdelsen heraf er valget af metode, en grundlæggende forståelse for og overvejelser angående relevante retskilder samt en afgrænsning overfor de elementer og retstilstande, som denne afhandling ikke skal vedrøre. Disse emner skal derfor gennemgås i nærværende afsnit.

5.1. Metode og begrundelse for metode

Dette afsnit har til formål at belyse afhandlingens metodiske overvejelser. Afhandling består af flere dele, og afgørende for dem alle er en grundlæggende forståelse for den valgte metode.

Den retsdogmatiske metode vil blive anvendt i denne afhandling. Denne metode findes anvendelig, idet den bruges til at beskrive samt analysere gældende ret og derved fastlægge retstilstanden. Dette vil skabe en forståelse for Straffelovens (STRFL) §136, stk. 2, og på denne måde vil metodevalget bidrage til besvarelsen af problemformuleringen. Formålet med den retsdogmatiske metode er ved brug af analyse at finde ny viden om gældende ret. Fokus skal holdes på, at den retsdogmatiske metode undersøger gældende ret, mens denne metode ikke skal anvendes til løsning af konkrete problemstillinger. Brugen af den retsdogmatiske videnskab skal således i denne afhandling skabe værdi ved, at retstilstanden undersøges dybdegående for at besvare problemformuleringen.⁶

Den retsdogmatiske metodes beskrivende element skal indledningsvist bruges til at skabe en forståelse for STRFL §136, stk. 2's tilblivelse. Mens den retsdogmatiske metodes analyserende element anvendes i afhandlingen ved analyse af retspraksis og undersøgelse af retslitteratur, hvorved retstilstanden illustreres. Udvalgt trykt retspraksis skal igennem afhandlingen analyseres for at udlede, hvad indholdet af STRFL §136, stk. 2 er, samt ydermere for at se bestemmelsen i relation til udvalgte bestemmelser i Grundloven (GRL) og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

---

⁵ <https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/kultur-og-fritid/digital-adfaerd-og-kulturvaner/digital-adfaerd>

⁶ Munk-Hansen, 2022, s. 195 og 211

(EMRK). Angående den retsdogmatiske metodes systematiske element er det relevant helt overordnet at pointere, at denne afhandling beskæftiger sig med offentlig ret, som står i modsætning til privatret, hvilket har betydning, idet der på den offentlige rets område udelukkende må rådes inden for, hvad der er tilladt (legalitetsprincippet)⁷. Systematisk vil der nedenfor blive lavet en undersøgelse af §136, stk. 2 ved indledningsvist at gennemgå bestemmelsens tilblivelse, og herefter skal de enkelte led i bestemmelsen analyseres enkeltvist. Efterfølgende vil STRFL §136, stk. 2.'s lovlighed i relation til udvalgte bestemmelser i GRL og EMRK blive undersøgt.

Som udgangspunkt skal alt relevant materiale undersøges som led i brugen af den retsdogmatiske metode, imidlertid er det tilladt at afgrænse mængden af materiale, hvis denne er for omfangsrig. Denne afhandling er af begrænset omfang, hvorfor brugen af materiale skal begrænses. Dette gøres dog med respekt for, at det anvendte materiale stadig skal sikre et repræsentativt billede af retstilstanden for at sikre undersøgelsens validitet.⁸⁹ Derudover er det målsætningen i denne afhandling, at arbejdet skal udføres objektivt, hvilket medfører, at personlige værdier skal udelades, og afhandlingens sprogbrug skal være neutralt¹⁰. Ligeledes skal anvendte kilder angives præcist, hvilket alt sammen bidrager til en intersubjektivitet således, at grundlaget for afhandlingen kan efterprøves. I relation til denne målsætning er det relevant at nævne, at der vil blive gjort brug af forskellige fortolkningsteknikker i afhandlingen. Fortolkningsvirksomhed er dog ikke objektiv, idet der skal vælges mellem forskellige teknikker, og for at imødekomme denne usikkerhed vil både ordlyds- samt formålsfortolkning blive anvendt for på denne måde at skabe et mere retvisende billede af retstilstanden.¹¹ Ordlydsfortolkningen vil tage udgangspunkt i ordenes leksikalske betydning, og denne fortolkning er vigtig at foretage her, idet den skaber en konsekvent og ensartet fortolkning og dermed en forudsigelig retstilstand.¹² Ved formålsfortolkning skal der i modsætning til ordlydsfortolkningen ses på lovgivers formål med bestemmelsen ved inddragelse af lovens forarbejder¹³.

Efter denne gennemgang af afhandlingens metode er det relevant at klarlægge hvilke retskilder, som skal inddrages, og derudover hvilken værdi disse kan tillægges.

---

⁷ Munk-Hansen, 2021, s. 92 f.

⁸ Munk-Hansen, 2022, s. 212 f.

⁹ Se nærmere om afhandlingens afgrænsning i afsnit 5.3.

¹⁰ Munk-Hansen, 2022, s. 214

¹¹ Munk-Hansen, 2022, s. 217

¹² Munk-Hansen, 2022, s. 310 f.

¹³ Munk-Hansen, 2022, s. 312

5.2. Retskilder

Juridisk metode anvendes til at finde de gældende retsregler (de lege lata)¹⁴. Metoden benyttes til at lokalisere og analysere de retskilder, som kan være af betydning for fastlæggelsen af gældende ret¹⁵. Dette hænger sammen med, at en retlig bedømmelse skal ske på grundlag af kilder og ræsonnementer, og at bedømmelsen således ikke må have baggrund i personlige værdiopfattelser, som allerede anført¹⁶. Dermed er det relevant i nærværende afsnit at komme ind på de overvejelser, som fører til valget af retskilder.¹⁷

Der er overvejende enighed om, at der findes fire traditionelle retskilder: loven, retspraksis, sædvaner og forholdets natur. Denne forståelse er dog udfordret blandt andet grundet den stigende internationalisering, som betyder at for eksempel EMRK får betydning nationalt. I denne afhandling findes det således også relevant at benytte EMRK og retspraksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) til at udlede retstilstanden angående STRFL §136, stk. 2. Dette skal gøres for at skabe et retvisende og fuldendt billede af retstilstanden.¹⁸ Flere af de traditionelle retskilder samt utraditionelle retskilder er derudover relevante for afhandlingen, og overvejelser herom vil blive gennemgået systematisk nedenfor.

GRL er øverst i hierarkiet indenfor retskildetyperen loven, og den er således fundamentet for det danske retssystem¹⁹. GRL og muligheden for at tilsidesætte folketingslove i strid hermed er af betydning for nærværende afhandling som følge af, at det kort skal undersøges, om STRFL §136, stk. 2 er i strid med ytringsfriheden i GRL §77. Under GRL i hierarkiet findes de almindelige folketingslove. I denne afhandling er STRFL særligt relevant, idet §136, stk. 2 er at finde i denne lov.

EMRK udgør folkeret og er, som allerede anført, ikke at betragte som en retskilde i traditionel forstand. Inkorporeringen af denne multilaterale konvention har dog indflydelse på dansk ret, og derfor findes det også af relevans at kende til betydningen heraf i relation til nærværende afhandling²⁰. EMRK udgør dermed en afgørende retskilde, når det kommer til fortolkning og anvendelse af STRFL²¹. EMRK's artikler vil blive analyseret i afhandlingen i det omfang, dette findes relevant.

---

¹⁴ Munk-Hansen, 2021, s. 11

¹⁵ Blume, 2020, s. 175

¹⁶ Se afsnit "5.1. Metode og begrundelse for metode"

¹⁷ Munk-Hansen, 2021, s. 15

¹⁸ Munk-Hansen, 2021, s. 16

¹⁹ Christensen, Jensen og Jensen, 2020, s. 19

²⁰ Munk-Hansen, 2021, s. 48

²¹ Baumbach, 2014, s. 21

Forarbejder til love har ligeledes retskildeværdi²². Forarbejder benyttes ofte som fortolkningsbidrag, hvilket også skal ske i nærværende afhandling, hvor forarbejderne til udvalgte bestemmelser vil blive benyttet som led i en formålsfortolkning.²³ STRFL §136 stk. 1 og 3 vil ikke umiddelbart blive undersøgt nærmere i denne afhandling, men idet disse indeholder begreber af samme ordlyd som stk. 2, findes det relevant i et vist omfang at inddrage forarbejder og trykt retspraksis herfra.

Retspraksis er anden retskildegruppe af de traditionelle retskilder og vil ligeledes blive inddraget i denne afhandling. Der skal holdes fokus på, at domstolene ikke kan tage stilling til abstrakte spørgsmål, og at en dom således vedrører en sags konkrete parter²⁴. Når retsstillingen ved dom er fastslået for en part, må øvrige parter i samme situation dog kunne forvente samme retsstilling ud fra et lighedsprincip. Domstolene er retsskabende og lovfortolkende, således er retspraksis af relevans for forståelsen af retstilstanden både generelt og i relation til STRFL §136, stk. 2. Dommene med størst betydning har høj præjudikatsværdi, det betyder, at sådanne domme fastslår en ny retsregel eller fortolkning. Det har betydning herfor hvilken domstolsinstans, der har afsagt afgørelsen. Det skyldes, at Højesteret er øverste instans, og både landsretterne og byretterne skal indrette sig efter retspraksis herfra, mens byretterne også skal indrette sig efter retspraksis fra landsretterne. Endvidere er det af betydning, om en dom er generelt eller konkret begrundet, idet der selvsagt kan udledes mere af en dom, som er generelt begrundet, end af en dom, som udelukkende henvender sig til de konkrete parter. Derudover skal det erindres, at tilståelsessager ikke bliver prøvet fuldt ud, og det er således ikke muligt at udlede et fuldent bilde af retstilstanden herigennem, og disse har derfor ikke samme præjudikatsværdi, som øvrig retspraksis har. Ligeledes har domme, som er anket, lavere præjudikatsværdi end endelige domme. Denne afhandling vil bestræbe sig på at bruge domme med høj præjudikatsværdi, så vidt dette er muligt. Når det ikke er muligt udelukkende at anvende domme med den højest mulige præjudikatsværdi, skyldes det f.eks., at retstilstanden for STRFL §136, stk. 2 sjældent er efterprøvet ved Højesteret, og selvom der eksisterer en retstilstand, er denne således ikke sikkert afspejlet i retspraksis fra Højesteret. Domme fra de danske domstole vil hovedsageligt blive inddraget, men også retspraksis fra bl.a. EMD vil, som tidligere nævnt, blive inddraget. Retspraksis fra EMD er også at betragte som en retskilde med stor retskildeværdi. EMD gør dog brug af en dynamisk fortolkning, og derfor vil nyere domme have større retskildeværdi end ældre domme. Derudover skal det nævnes, at Danmark udelukkende er forpligtet til at følge domstolens endelige

---

²² Blume, 2020, s. 189

²³ Munk-Hansen, 2021, s. 27

²⁴ Evald, 2019, s. 43

afgørelser, når Danmark selv er part i sagen, jf. EMRK art. 46, stk. 1. Dog er det fast antaget i dansk ret, at EMD's praksis skal lægges til grund i danske sager, og her er det uden betydning, om Danmark har været at betragte som part. Det er således relevant at inddrage retspraksis fra EMD i denne afhandling, uanset om Danmark har været part i sagen.²⁵ Formålet med denne afhandling er at give så klart et billede af retstilstanden for STRFL §136, stk. 2 som muligt. Ved brug af flere forskellige domme i afhandlingen både fra EMD og danske instanser vil et mønster forsøges vist. Dette mønster vil give et billede af retstilstanden, og derved bidrage til at besvare problemformuleringen.²⁶

I afhandlingen vil også relevant retslitteratur blive anvendt, dette gøres dog med respekt for, at retslitteraturen ikke traditionelt anses som værende en retskilde. Retslitteraturen baserer sig dog på anerkendte retskilder, og den kan bidrage til at skabe et fyldestgørende billede af retstilstanden²⁷.

Ovenfor er de væsentligste retskilder for denne afhandling gennemgået sammen med relevante overvejelser herfor. Dernæst er det nødvendigt at angive hvilke forhold, som afhandlingen bevidst ikke vil forholde sig til for at skabe en bedre forståelse for denne afhandlings omfang.

5.3. Afgrænsning

Denne afhandling har et begrænset omfang, og selvom flere ting spiller en rolle ved anvendelsen af STRFL §136, stk. 2, må undersøgelsen heraf holde sig indenfor nærmere afgrænsede rammer. Afhandlingen vil således udelukkende undersøge STRFL §136, stk. 2, og dermed ikke undersøge bestemmelsens stk. 1 eller 3, udover hvad der er relevant i relation til stk. 2. Afhandlingen vil heller ikke beskæftige sig med STRFL §136, stk. 2 i relation til medvirken og objektive straffrihedsgrunde, og der vil udelukkende kort ses på forsøgshandlinger i relation hertil. Selve straffen efter bestemmelsen vil heller ikke blive inddraget i afhandlingen. Derudover skal det afslutningsvist nævnes, at afhandlingen inddrager ytringsfriheden efter GRL §77 og EMRK art. 10, og på trods af at ytringsfriheden også er afspejlet i andre bestemmelser²⁸, skal disse dog ikke inddrages i denne afhandling.

5.4. Redegørelse for afhandlingen

Afhandlingens opbygning er baseret på et ønske om systematisk at udlede retstilstanden angående STRFL §136, stk. 2 for at besvare problemformuleringen. Dette gøres ved først at fremlægge

---

²⁵ Baumbach, 2014, s. 23

²⁶ Munk-Hansen, 2021, s. 65 ff.

²⁷ Blume, 2020, s. 193

²⁸ Se Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder art. 11 og FN's Verdenserklæring om Menneskerettighederne art. 19

indledende betragtninger angående tilblivelsen af bestemmelsens stk. 2 for på denne måde at skabe en historisk baggrund for den nærmere undersøgelse. Dernæst skal bestemmelsens anvendelsesområde undersøges, hvilket gøres ved først at undersøge bestemmelsens objektive betingelser og dernæst den subjektive betingelse. Når både bestemmelsens tilblivelse samt anvendelsesområde er søgt klarlagt, skal bestemmelsen analyseres i et menneskeretligt perspektiv, hvor der ses på ytringsfriheden efter både GRL samt EMRK. Herved undersøges bestemmelsens lovlighed, fortolkning samt inddragelsen af ytringsfriheden i den trykte retspraksis. Der skal herefter som afslutning på den retsdogmatiske analyse laves en konklusion, hvorefter det er relevant at komme med retspolitiske overvejelser på baggrund af konklusionen.

6. Tilblivelsen af Straffelovens §136, stk. 2

Formålet med denne afhandling er at besvare problemformuleringen og dermed at undersøge STRFL §136, stk. 2 i et digitalt perspektiv, og derfor er det relevant indledningsvist at skabe en forståelse for bestemmelsens tilblivelse, hvilket vil blive gjort i nærværende afsnit. Selve STRFL §136 er en materiel regel, som er at finde i STRFL's kapitel 15 kaldet "Forbrydelser mod den offentlige orden og fred". Bestemmelsen har på nuværende tidspunkt følgende ordlyd:

"Den, som uden derved at have forskyldt højere straf offentlig tilskynder til forbrydelse, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 år.

Stk. 2. Den, der offentligt udtrykkeligt billiger en af de i denne lovs 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år.

Stk. 3. Den, der som led i religiøs oplæring udtrykkeligt billiger handlinger, som er omfattet af denne lovs §§ 114-114 j, 208, 210, 216, 222, 223 og 225, jf. §§ 216, 222 og 223, §§ 237, 243-246, 260, 260 a og 261, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år."

Sådan har bestemmelsen imidlertid ikke altid set ud. Dette tilbageblik skal udelukkende vedrøre bestemmelsens stk. 2, og her er det relevant at vide, at der i 1930'erne eksisterede en frygt for den kommunistiske revolution og for det nazistiske Tyskland, der var samtidig alvorlig uro i samfundet, og den politiske debat var grov²⁹. Dette skal ses som baggrunden for, at stk. 2 i år 1939 blev tilføjet til bestemmelsen med følgende ordlyd:

*"Stk. 2. Den, der offentlig udtrykkeligt billiger en af de i denne Lovs 12te eller 13de Kapitel omhandlede Forbrydelser, straffes med Hæfte eller med Fængsel indtil 1 Aar eller under formildende Omstændigheder med Bøde."*³⁰

Med indførelsen af stk. 2 var det herefter muligt at straffe for offentlig udtrykkelig billigelse af de i STRFL's kap. 12 og 13 omhandlede forbrydelser. I år 1952 blev strafferammen i stk. 2 ændret³¹. Det var efterfølgende muligt at straffe med fængsel indtil 2 år, og der skete således en udvidelse af strafferammen. Strafferammen blev igen forhøjet i år 2020³², hvor den steg fra muligheden for at

²⁹ Greve, 2008, s. 51

³⁰ Lov 1939-03-15 nr. 87 om Ændringer i og Tilføjelser til Borgerlig Straffelov af 15. April 1930

³¹ Lov 1952-06-07 nr. 225 om ændringer i og tilføjelser til borgerlig straffelov af 15. april 1930, jfr. Lovbekendtgørelse nr. 215 af 24. juni 1939

³² Lov 2020-06-16 nr. 883 om ændring af straffeloven

straffe med indtil 2 års fængsel til nu 3 års fængsel, og der skete dermed igen en udvidelse af strafferammen. Med dette tilbageblik på tilblivelsen af STRFL §136, stk. 2 er grundlaget for en undersøgelse af bestemmelsens anvendelsesområde lagt.

7. Anvendelsesområdet for Straffelovens §136, stk. 2

Inden der kan straffes for en fuldbyrdet overtrædelse af en bestemmelse i STRFL, må det undersøges, om de objektive betingelser og den subjektive betingelse er opfyldt kumulativt, og indholdet af disse betingelser skal derfor søges klarlagt i nærværende afsnit. Indledningsvist skal de objektive betingelser undersøges, og efterfølgende skal den subjektive betingelse undersøges.

7.1. De objektive betingelser

Det følger af legalitetsprincippet i STRFL §1, at der udelukkende kan straffes, hvis strafbarhed er hjemlet ved lov, og derfor er det relevant at undersøge, hvornår de objektive betingelser i STRFL §136, stk. 2 er opfyldte. Disse skal undersøges enkeltvis for systematisk at klarlægge retstilstanden under følgende underoverskrifter: ”offentligt”, ”udtrykkeligt billiger” og ”denne lovs 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser”.

7.1.1. Offentligt

STRFL §136, stk. 2 har følgende ordlyd: ”Den, der offentligt udtrykkeligt billiger en af de i denne lovs 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år.” Gerningspersonen, som offentligt udtrykkeligt billiger en af de i STRFL 12 eller 13 kapitel omhandlede forbrydelser, kan dermed straffes. Det skal i det følgende afsnit undersøges, hvad ordet ”offentligt” i bestemmelsen rummer.

Indledningsvist skal der foretages en ordlydsfortolkning, hvilket indebærer, at der skal ses på den leksikalske betydning af ordet. I den danske ordbog er ordets leksikalske betydning angivet på følgende måde: ”som alle har mulighed for at deltage i eller overvære; som alle har adgang til...”³³ Dette indebærer, at det ikke er en betingelse, at ytringen faktisk laves under deltagelse eller overværelse af andre. Derimod er det tilstrækkeligt, at andre har mulighed for at deltage eller overvære ytringen, men denne mulighed skal gælde for alle, og ikke blot en indskrænket kreds af personer. Ordene, alle og mulighed, er således umiddelbart essentielle i denne sammenhæng. Betingelsen om offentlighed indikerer dermed, at størstedelen af overtrædelserne af bestemmelsen vil blive begået på sociale medier eller igennem pressen, hvor betingelserne for offentlighed lettere ses opfyldte³⁴.

Det er herefter relevant at lave en formålsfortolkning, idet denne kan bidrage til forståelsen af denne objektive betingelse. STRFL §136, stk. 2 blev indført i 1939, og efterfølgende er det kun

---

³³ Den danske ordbog, Offentlig, <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=offentligt>

³⁴ Baumbach, 2021, s. 235

bestemmelsens strafferamme, som ses ændret, derfor er det nødvendigt at se på forarbejderne til ændringsloven fra år 1939, imidlertid er der dog ikke i disse forarbejderne angivet nærmere herom³⁵. I bestemmelsens stk. 1 findes også en betingelse om offentlighed, men heller ikke i disse forarbejder er der angivet nærmere om offentlighedsbegrebet, som vil kunne bidrage til forståelsen³⁶. I bestemmelsens stk. 3 findes ikke at foreligge et krav om offentlighed, dog er følgende angivet heri:

”Offentlige ytringer vil omfatte ytringer fremsat i forbindelse med en prædiken eller anden mødeaktivitet, hvortil der er almindelig adgang for en menighed eller en bredere offentlighed. Det samme gælder ytringer på internettet og i medierne mv. Ikke-offentlige ytringer er ytringer, der fremsættes i lukkede sammenhænge og ikke er tiltænkt at skulle udbredes til en videre kreds.”³⁷

Heraf kan det udledes, at ytringer på internettet og i medierne mv. er omfattet af offentlighedsbegrebet i stk. 3, når der er almindelig adgang hertil for en bredere offentlighed. Bemærkningerne kan forsigtigt overføres til bestemmelsens stk. 2, idet der kan drages visse paralleller mellem bestemmelserne. Sammenholdt med ordlydsfortolkningen indikerer disse forarbejder, at den blotte adgang til en ytring er tilstrækkelig, og at ikke alle behøver at have adgang hertil, men blot en bredere offentlighed. Derudover fremgår det af citatet, at ytringer, som er fremsat i lukkede sammenhænge, ikke er tilstrækkelige til at opfylde denne objektive betingelse, når disse ikke er tiltænkt at skulle udbredes til en videre kreds. Det tillægges således vægt, hvad hensigten har været for gerningspersonen, hvilket vedrører den subjektive betingelse, som først skal undersøges nærmere senere i fremstillingen³⁸.

Det er nødvendigt at gennemgå relevant retspraksis for stk. 2 for at udlede, hvordan domstolene fortolker det objektive krav om offentlighed i STRFL §136, stk. 2. I trykt retspraksis ses ofte opslag online på forskellige fora, herunder på gerningspersonens egen profil eller på grupper, og derfor er det også af særlig relevans at undersøge, hvorvidt online opslag kan anses som offentlige ytringer i bestemmelsens forstand. I denne forbindelse er det først relevant at se på AM2017.12.07Ø (Smiley), som kan hjælpe med at afklare retstilstanden. Tiltalte havde her lavet to opslag på Facebook, og selv lavet en kommentar til hvert af sine opslag. Både byretten og landsretten fandt at disse ytringer udgjorde udtrykkelige billigelser af angrebet på magasinet Charlie Hebdo d. 7. januar 2015, hvilket blev anset som et terrorangreb omfattet af STRFL §114, stk. 1, nr. 1 og dermed kap. 13 i STRFL.

---

³⁵ LFF 1939-01-13 nr. L23 afsnit ”Bemærkninger til foranstaaende Lovforslag.”

³⁶ LFF 1929-10-11 nr. 7 afsnit ”Bemærkninger til foranstaaende Lovforslag.”

³⁷ LFF 2016-10-05 nr. 18 afsnit ”2.1.3. Den foreslåede ordning”

³⁸ Se afsnit ”7.2.1. Offentligt”

Tiltalte blev på baggrund heraf dømt for overtrædelse af STRFL §136, stk. 2 i både byret og landsret. Ved byretten blev der ikke fremlagt nærmere tekniske oplysninger angående Facebook-profilen, hvorfra opslagene var lavet. Tiltalte forklarede, at der var tale om en privat profil med omkring 50 Facebook-venner. En privat profil antages her at være en profil, som er indstillet således, at kun profilens venner har adgang til at se fremtidige opslag³⁹. Det blev dog også under sagen oplyst, at en person, kaldet X1 i dommen, havde kommenteret på det ene af opslagene, og at tiltalte ikke umiddelbart havde kendskab til denne person. På baggrund af at en person, som tiltalte ikke havde kendskab til, havde kunne kommentere på opslaget, fandt byretten i relation til offentlighedsbegrebet, at:

”... kredsen af personer, der har kunnet læse tiltaltes opslag, har været af en sådan løse afgrænsning, at dette sammenholdt med det af tiltalte oplyste venneantal gør det ubetænkeligt at anse de to billigelser for fremsat offentligt.”

Af begrundelsen kan det udledes, at det skal tillægges vægt, om tiltaltes Facebook-profil og dermed opslag faktisk kan anses som værende private, samt hvor mange Facebook-venner, profilen har. Her ses en sondring ift. hvordan indstillingerne er sat på profilen, hvor opslaget laves. En ting er således om indstillinger på profilen gør, at denne kan kategoriseres som værende privat, men det tillægges i højere grad vægt, om profilen de facto kan anses som værende privat. Dette hænger sammen med formålsfortolkningen, hvoraf kunne udledes, at en ytring ikke er offentlig, hvis den fremsættes i en lukket/privat sammenhæng, og ikke er tiltænkt at skulle udbredes⁴⁰. Landsretten udtalte i deres begrundelse følgende i relation hertil:

”Landsretten tiltræder endelig, at de to billigelser er fremsat offentligt. Udover de grunde, som byretten har henvist til, har landsretten tillige lagt vægt på, at beviset for, at de første opslag er fremsat offentligt, nu er yderligere bestyrket ved, at det af skærmprintet af opslaget med den arabiske tekst fremgår, at opslaget er mærket med et jordklode ikon, og at dette ubestridt indebærer, at opslaget kan ses af alle... For så vidt angår opslaget med smiley'en har landsretten endvidere lagt vægt på, at dette opslag også blev set af X2, ligesom tiltaltes nu ændrede forklaring om kendskab til X1 ikke fremstår troværdig og derfor ikke kan tillægges vægt.”

---

³⁹ <https://www.dr.dk/nyheder/viden/tech/video-saadan-goer-du-din-facebook-profil-mere-privat>

⁴⁰ LFF 2016-10-05 nr. 18 afsnit ”2.1.3. Den foreslåede ordning”

Her blev der ligeledes lagt vægt på, om tiltaltes opslag kunne anses som værende fremsat på en privat profil på Facebook. Der blev lagt vægt på, at det ene opslag var markeret med et jordklode-ikon, hvilket betyder, at alle har adgang til at se dette, og at profilen dermed ikke de facto var privat. Derudover blev det for landsretten ligeledes tillagt vægt, at det andet af de to opslag, faktisk blev set af X2, som ikke var en del af tiltaltes Facebook-venner, hvilket også indebærer, at ikke kun profilens Facebook-venner havde adgang hertil, og at profilen de facto ikke var privat. Dette stemmer overens med ordlyds- samt formålsfortolkningen af ordet, offentligt, således, at en bredere offentlighed har adgang til/mulighed for at overvære ytringen. At tiltalte havde 50 eller færre venner på Facebook sammenholdt med, at der blev lagt vægt på, at det ikke blot var disse personer, som havde adgang til opslaget, illustrerer derudover modsætningsvist, at det således ikke er tilstrækkeligt, at 50 eller færre personer har adgang til at overvære ytringen.

Afsluttende angående smiley-dommen kan det anføres, at denne indikerer, at det i retspraksis tillægges vægt, hvorvidt et opslag er lavet på en såkaldt privat profil. Dommen illustrerer dog også, at det er uden betydning om et opslag er lavet på en privat profil, hvis det samtidigt kan bevises, at flere personer end profilens venner har haft adgang hertil, og profilen dermed de facto ikke fungerer som en privat profil. Foreløbigt kan det derudover konkluderes, at et opslag på en privat profil, som fungerer som sådan i praksis, med 50 eller færre Facebook-venner formentlig ikke er tilstrækkeligt til at opfylde den objektive betingelse om offentlighed.

Det er ikke udelukkende muligt at ændre på indstillingerne på en profil, det er også muligt på grupper, hvor indstillingerne kan ændres, så udelukkende medlemmer heraf får adgang til at se, hvad der slås op i gruppen⁴¹. Grupper kan derfor også betegnes som værende enten åbne eller private, og det er derfor interessant at undersøge, om domstolene også her tillægger dette moment vægt, og ydermere om der skeles til, om disse de facto kan anses som åbne eller private. Der ses enkelte domme på området blandt andet dommen AM2017.11.14H, hvor tiltalte bl.a. blev dømt for billigelse af terror. Tiltalte blev ved byretten dømt herfor, idet han på Facebook-gruppen, kaldet ”Allah ved bedst”, med 17.000 medlemmer havde lavet et opslag indeholdende en redigeret video samt tekst. Landsretten stadfæstede dette resultat, og for Højesteret angik sagen udelukkende strafudmålingen samt spørgsmålet om frakendelse af dansk indfødsret og udvisning. Her ses en tiltalt således blive dømt for overtrædelse af STRFL §136, stk. 2 på baggrund af en ytring fremsat i en Facebook-gruppe med 17.000 medlemmer. Det kan heraf hurtigt udledes, at en ytring på en Facebook-gruppe med 17.000

---

⁴¹ <https://www.facebook.com/help/286027304749263>

medlemmer også kan rummes i offentlighedsbegrebet. Herefter er det relevant at overveje, om det kan tillægges betydning, hvorvidt gruppen kan anses som værende privat, hvilket umiddelbart vil kunne sammenlignes med en privat profil. Der ses dog ikke i denne sag at være sat spørgsmålstejn ved, om Facebook-gruppen er privat eller åben, og det kan heraf forsigtigt udledes, at det er uden relevans ved opslag på grupper, så længe det kan ligges til grund, at minimum 17.000 personer allerede har haft adgang til ytringen. Der ses ikke umiddelbart sager i den trykte retspraksis, hvor tiltalte er blevet dømt for overtrædelse af STRFL §136, stk. 2 for opslag lavet på Facebook-grupper med færre medlemmer end 17.000. Omvendt ses det heller ikke i trykt retspraksis, at tiltalte er blevet frikendt herfor, og der er således tale om en usikker retstilstand på dette område. For at få et klarere billede af retstilstanden er det derfor relevant at skele til retspraksis for samme bestemmelses stk. 1 og på baggrund heraf inddrage TfK.2017.725V. Tiltalte blev i denne sag dømt for overtrædelse af STRFL §136, stk. 1, idet denne havde skrevet: ”Nårh kære Danere. Er det ikke snart på tide at følge vores svenske naboer og få nogle af de mange moskeer vi har rundt omkring i landet brændt væk fra den Danske jord?. Først Frankrig, næste stop Vesten.” på en Facebook-gruppe kaldet ”Modstandsbevægelsen”. Det blev lagt til grund, at Facebook-gruppen ikke havde under 200 medlemmer, hvilke udgjorde en ubekendt og større kreds af personer, og ytringen blev anset som værende fremsat offentligt. Det kan udledes af dommen, at det for at opfylde den objektive betingelse i STRFL §136, stk. 1 umiddelbart er tilstrækkeligt at fremsætte ytringen i en Facebook-gruppe med 200 medlemmer. Byretten lagde dog i denne sammenhæng vægt på, at tiltalte ikke kendte nogen af de 200 medlemmer, hvis dette omvendt havde været tilfældet, kunne det formentlig have haft betydning for sagens udfald. Hvorvidt Facebook-gruppen kan anses som privat blev under sagen problematiseret. ”Modstandsbevægelsen” betegnede sig selv som en privat gruppe, men det blev under sagen lagt til grund, at udefrakommende nemt kunne blive medlemmer af gruppen. Det blev derefter tillagt vægt, at tiltaltes opslag kunne læses og videregives af et større og ubestemt antal personer, og det kan heraf udledes, at domstolen lagde vægt på, om Facebook-gruppen de facto var privat eller åben. Afslutningsvist i relation til denne dom kan det udledes, at opslag på en Facebook-gruppe med 200 medlemmer således er tilstrækkeligt til at opfylde den objektive betingelse om offentlighed i STRFL §136, stk. 1, hvis gerningspersonen ikke kender disse personer samt at gruppen nok er privat, men det nemt og uden videre er muligt for udefrakommende at skaffe sig adgang hertil, og gruppen dermed de facto ikke er privat. Disse principper kan formentlig overføres til offentlighedsbegrebet i bestemmelsens stk. 2, og de samme momenter gør sig således gældende for opslag på både profiler og grupper.

Det kan herefter skabe grobund for undring, hvorvidt ovenstående udelukkende gælder for mediet Facebook, eller principperne kan udstrækkes til øvrige online fora. Til at belyse dette spørgsmål skal TfK2022.458Ø inddrages, og her havde tiltalte kort tid efter nogle franske terrorangreb fremsat trusler af islamisk fundamentalistisk karakter på twitter, og denne blev derefter tiltalt for overtrædelse af blandt andet STRFL §136, stk. 2, hvilket tiltalte ved byretten blev fundet skyldig i. Landsretten fandt ligeledes tiltalte skyldig i overtrædelse af STRFL §136, stk. 2, som følge af ytringernes karakter og sammenhængen i tid mellem terrorhandlingerne i Frankrig og ytringerne.

Dommen illustrere, at det ikke kun er ytringer på Facebook, som kan være omfattet af offentlighedsbegrebet, det samme gælder nemlig ytringer på et andet socialt medie, Twitter. Dette kan formegentlig udstrækkes således, at det er uden betydning hvilken online platform, som ytringen er fremsat på, så længe princippet herfor er det samme, altså social interaktion mellem flere brugere.

I den trykte retspraksis ses også at forekomme domme, som omhandler andre former for online overtrædelser, hvilket også er nødvendigt at fremhæve i dette afsnit for at give et retvisende billede af retstilstanden. Det er herefter relevant at undersøge, hvorvidt øvrige online forhold end opslag på forskellige platforme kan anses som offentlige i bestemmelsens forstand. F.eks. kan tv-interviews, som bliver vist online, være omfattede af offentlighedsbegrebet, hvilket blandt andet fremgår af U2018.393Ø, hvor tiltalte udtalte følgende eller lignende under et interview med en fransk tv-kanal: ”Den her mand har et hjerte af guld. Vi muslimer tager ikke afstand fra denne mand. Men den største terrorist gennem historien er de her tegnere, der har udsat os i Danmark og den danske befolkning for terror. Det er dem, der er terrorister. Ham der derovre, han er ikke terrorist, han er en helt”. Tiltalte henviste i udtalelsen til en person, som havde begået et terrorangreb. Det fremgår ikke af faktum, hvor mange personer, som havde mulighed for at overvære ytringen på den franske tv-kanal, men det må lægges til grund, at alle eller en bredere kreds af personer havde mulighed herfor. Det kan derfor af dommen udledes, at et tv-interview som udgangspunkt vil opfylde den objektive betingelse om offentlighed.

Det er også muligt at sende beskeder online på forskellige platforme f.eks. e-mails eller beskeder via mediet Messenger, og det er selvfølgelig også relevant at undersøge sådanne beskeder i relation til offentlighedsbegrebet. I U2016.3235H (Mansour) blev Said Mansour, også kendt som boghandleren fra Brønshøj, kendt skyldig i overtrædelse af STRFL §136, stk. 2 for flere forhold, blandt andet for afsendelsen af flere e-mails. Det skal bemærkes, at sagen for Højesteret kun angik spørgsmålet om frakendelse af dansk indfødsret og spørgsmålet om udvisning. Der var tale om to e-mails afsendt til

henholdsvis 150 og 200 personer, og det er således muligt at opfylde betingelsen om offentlighed ved afsendelse af e-mails til flere personer. Hvis tiltalte omvendt udelukkende havde afsendt en e-mail til én person, var ytringen formentlig modsætningsvist ikke blevet anset som værende fremsat offentligt. Dette ville stemme overens med dommen TfK2020.464Ø, hvor tiltalte blev frifundet for overtrædelse af STRFL §136, stk. 1, idet tiltalte havde sendt en besked på Messenger, som udelukkende kunne læses af én person, hvilket ikke kunne anses som en ytring fremsat offentligt. Der ses således her umiddelbart en nedre grænse for offentlighedsbegrebet formentlig både i relation til STRFL §136, stk. 1 og 2.

7.1.1.1. Delkonklusion

Ordet ”offentligt” er i ovenstående afsnit undersøgt med inddragelse af en ordlydsfortolkning, formålsfortolkning samt trykt retspraksis angående stk. 1 og 2 i bestemmelsen for at give et retvisende billede af, hvornår denne objektive betingelse i STRFL §136, stk. 2 er opfyldt. En fyldestgørende analyse ville også inddrage øvrige bestemmelser i STRFL, som indeholder ordet ”offentligt”⁴² samt retspraksis herfra, men denne afhandlings omfang tillader dog ikke en sådan analyse. Følgende kan imidlertid på baggrund af den retsdogmatiske analyse konkluderes.

Ordlydsfortolkningen viser, at kravet om offentlighed er opfyldt, når alle har mulighed for at deltage i eller overvære ytringen. Set i denne sammenhæng er det konstateret, at der vil være et bredere anvendelsesområde for bestemmelsen i en digital tidsalder. Ud fra en formålsfortolkning kan det samtidigt konkluderes, at ytringer på internettet og i medierne mv. er omfattet af offentlighedsbegrebet, når der er almindelig adgang hertil for en bredere offentlighed, og sammenholdt med ordlydsfortolkningen indikerer dette, at den blotte adgang til en ytring er tilstrækkelig, og at ikke alle behøver at have adgang hertil men blot en bredere offentlighed, og derudover kan det udledes, at ytringer, som er fremsat i lukkede sammenhænge ikke er tilstrækkelige, når disse ikke er tiltænkt at skulle udbredes til en videre kreds.

Generelt for online opslag kan det siges, at domstolene tillægger det vægt, om disse er fremsat på grupper/profiler, som de facto kan anses som værende åbne eller private, samt hvor mange venner/medlemmer profilen/gruppen har, jf. smiley-dommen og TfK.2017.725V. En åben profil/gruppe vil formentligt altid opfylde betingelsen om offentlighed, idet en bredere offentlighed har adgang til/mulighed for at overvære ytringer her, men retstilstanden er uklar ift., hvor mange venner/medlemmer en privat profil/gruppe skal have, før opslag herpå kan opfylde betingelsen om

---

⁴² Se f.eks. STRFL §§100, 110e, 129, 131 og 266b

offentlighed. En privat profil med 50 eller færre venner vil formentlig ikke være tilstrækkeligt til at opfylde den objektive betingelse om offentlighed, jf. smiley-dommen. Derudover kan det konkluderes, at de samme principper gælder både for opslag på profiler samt grupper, og dette gælder formentlig for opslag på alle sociale platforme, hvor der foregår interaktion mellem flere brugere, jf. bl.a. smiley-dommen og Tfk2022.458Ø.

Udover opslag online illustrerer den trykte retspraksis også, at andre former for ytringer online kan opfylde den objektive betingelse om offentlighed, dette gælder bl.a. tv-interviews, som vises online, jf. U2018.393Ø. Derudover vil beskeder online til en enkelt person formentlig ikke være omfattet af offentlighedsbegrebet, mens beskeder til 150 personer derimod vil være tilstrækkeligt, jf. Mansour-dommen og Tfk2020.464Ø.

7.1.2. Udtrykkeligt billiger

STRFL §136, stk. 2 har følgende ordlyd: ”Den, der offentligt udtrykkeligt billiger en af de i denne lovs 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år.” Gerningspersonen, som offentligt udtrykkeligt billiger en forbrydelse omfattet af STRFL kap. 12 eller 13, kan dermed straffes. Det skal i det følgende afsnit undersøges, hvad ordene ”udtrykkeligt billiger” i bestemmelsen rummer.

Først skal der laves en ordlydsfortolkning af denne objektive betingelse. Af ordbogen fremgår to definitioner af udtrykkelig: ”formuleret direkte og utvetydigt” og ”klar og tydelig for enhver så ingen misforståelse er mulig”⁴³. I den leksikalske forståelse af ordet ligger således en form for bagatelgrænse, idet ytringen skal være utvetydig og tydelig for enhver på en sådan måde, at ingen misforståelser kan ske. Samtidig udgør ordet ”billiger” en retlig standard, og ordet er defineret i ordbogen på følgende måde: ”tilslutte sig eller være tilfreds med; erklære sig enig i; godkende”⁴⁴⁴⁵. Heri ligger, at gerningspersonen skal have tilsluttet sig eller f.eks. erklæret sig enig i et forhold, som i dette tilfælde vil være en overtrædelse af STRFL kap. 12 eller 13. Gerningspersonen skal dermed utvetydigt og uden plads til misforståelser have tilsluttet sig eller erklæret sig enig heri, forinden den objektive betingelse om udtrykkelig billigelse kan anses som værende opfyldt.

---

⁴³ Den danske ordbog, Udtrykkelig, <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=udtrykkelig>

⁴⁴ Greve, 2008, s. 54

⁴⁵ Den danske ordbog, Billiger, <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=billiger>

Herefter er det relevant at foretage en formålsfortolkning, derfor skal forarbejderne til indførslen af stk. 2 inddrages. I forarbejderne skabes en sondring mellem at rose overfor at billige, idet følgende står angivet:

”Derimod er der i dansk Lovgivning ikke foreskrevet Straf for den, der offentlig roser eller udtrykkelig billiger en Forbrydelse, naar dette ikke kan anses som egentlig Tilskyndelse til at begaa Forbrydelsen.”⁴⁶

Ordlyden af bestemmelsen vedrører udelukkende billigelser, og det må heraf udledes, at bestemmelsen ikke skal rumme ytringer, som roser en forbrydelse. Umiddelbart ses der dog ikke at være forskel på betydningen af de to ord, og det er således svært at se, at denne sondring har betydning for bestemmelsens anvendelsesområde men sammenholdt med det faktum, at ordet ”udtrykkeligt” i bestemmelsen kan anses som en bagatelgrænse, må der dog alligevel være grobund for, at bestemmelsen skal fortolkes indskrænkende⁴⁷.

Derudover er det af betydning at inddrage forarbejderne til indførelsen af stk. 3 i bestemmelsen, idet denne ligeledes har som betingelse, at der skal være tale om udtrykkelig billigelse, og der kan således drages visse paralleller herimellem. Det er i disse forarbejder angivet, at:

”Den kontekst, som en ytring indgår i, vil således have betydning for vurderingen af, om den er strafbar. Det gælder både i forhold til, om der foreligger billigelse (eller om der derimod f.eks. er tale om, at et skriftsted gengives, men ikke billiges)...”⁴⁸

Dette kan betyde, at konteksten også skal inddrages i vurdering af, om en ytring udgør en overtrædelse af STRFL §136, stk. 2. Hvilket skal undersøges nærmere med inddragelse af retspraksis.

Ordlydsfortolkningen sammenholdt med formålsfortolkningen viser, at den objektive betingelse om udtrykkelig billigelse indebærer en vis bagatelgrænse og en indskrænkende fortolkning heraf. Derudover kan det være af betydning at inddrage ytringens kontekst, når det skal vurderes, om der er tale om en billigelse. Med denne forforståelse er det efterfølgende nødvendigt at inddrage retspraksis for at forstå, hvorledes domstolene fortolker den objektive betingelse om udtrykkelig billigelse.

---

⁴⁶ LFF 1939-01-13 nr. L23 afsnit ”Bemærkninger til foranstaaende Lovforslag.”

⁴⁷ Greve, 2008, s. 55

⁴⁸ LFF 2016-10-05 nr. 18 afsnit ”2.1.3. Den foreslåede ordning”

Først og fremmest er det her nødvendigt at inddrage U2020.1003H (Medalje), idet denne dom bidrager til at skabe en positiv afgrænsning af, hvad udtrykkelig billigelse indebærer. Tiltalte blev her dømt for overtrædelse af STRFL §136, stk. 2 i alle tre instanser, idet denne havde ytret følgende med henvisning til et terrorangreb i London: ”Ja ham der har gjort det burde have en medalje”. Med kommentaren ytrede tiltalte ikke direkte, at denne billigede førforbrydelsen, men ikke desto mindre blev denne dømt for overtrædelse. Tiltalte skrev, at gerningspersonen til førforbrydelsen burde have en medalje, men hvad der ligger i dette udsagn virker ikke umiddelbart klart. Indirekte kan der ligge i udtalelsen, at gerningspersonen til førforbrydelsen skal have en guldmedalje og således en 1.-plads, idet denne har udført en flot præstation, og på denne måde kan der ligge en billigelse i udtalelsen. Generelt kan det siges, at der gives medaljer for flotte præstationer, idet medaljer som udgangspunkt må antages kun at blive uddelt til 1., 2. og 3. pladsen i en konkurrence, og på denne baggrund må det ligges til grund, at der er tale om en billigelse, hvilket domstolene ligeledes kom frem til. Spørgsmålet er dog herefter, om billigelsen er udtrykkelig. Billigelsen i denne situation kan siges at være indirekte, og derved er der ikke umiddelbart tale om en utvetydig og dermed udtrykkelig billigelse. For at køre eksemplet fra tidligere til ende, kunne der også være tale om en medalje for at deltage, og derved en ironisk kommentar fremsat for at lave sjov med gerningspersonen til førforbrydelsen. Det blev ikke under sagen problematiseret, hvorvidt der var tale om en udtrykkelig billigelse, hertil skal dog nævnes, at sagen for byretten blev ført som en tilståelsessag, og at sagen dermed ikke blev prøvet fuldt ud for denne instans, og for Højesteret angik sagen udelukkende, hvorvidt billigelsen var sket offentligt samt strafudmålingen. Tiltalte angav selv for byretten, at ”...han lod sig rive med af en stemning.”, hvilket kan indikere, at der således i realiteten var tale om en udtrykkelig billigelse, men at tiltalte blot fortrød denne efterfølgende. Tiltalte blev dømt for udtrykkeligt at have billiget førforbrydelsen i alle instanser, og dermed kan det udledes af denne dom, at det er tilstrækkeligt til at opfylde den objektive betingelse om udtrykkelig billigelse at lave en indirekte billigelse, hvilket ellers strider imod en ordlydsfortolkning af betingelsen, og betingelsen kan dermed umiddelbart i praksis ikke siges at blive fortolket indskrænkende. Der skal dog tages forbehold for, at anklagemyndighedens tiltalepraksis kan afspejle, at bestemmelsen bliver fortolket indskrænkende samt at bagatelgrænsen i ordet, udtrykkeligt, anvendes, idet anklagemyndigheden kan vælge på baggrund heraf at opgive sigtelser.

I Medalje-dommen var der tale om en udtalelse, som også kunne være fremkommet i den fysiske verden. Visse udtalelser kan dog kun eller i alt fald nemmest fremkomme i den digitale verden såsom billeder og symboler, og det er derfor særligt relevant for at besvare denne afhandlings

problemformulering at undersøge, hvorvidt ytringer, som særligt vil fremkomme digitalt, kan omfattes af den objektive betingelse om udtrykkelig billigelse. For at besvare dette spørgsmål er det særligt relevant at inddrage Mansour-dommen samt smiley-dommen.

I Mansour-dommen blev Said Mansour dømt for overtrædelse af STRFL §136, stk. 2 i alle tre instanser for flere forhold. Blandt andet blev han dømt for et online opslag indeholdende et "...billede af World Trade Center i brand efter terrorangrebet den 11. september 2001 og med Osama bin Ladins ansigt indsat i et bearbejdet 7-Eleven logo (omarbejdet til 9-eleven) med teksten "Made by Qaeda", signeret af tiltalte..." Det må antages, at et billede af World Trade Center i brand efter terrorangrebet ikke i sig selv vil kunne udgøre en udtrykkelig billigelse, og det må således være redigeringen af billedet, som medførte, at der var tale om en udtrykkelig billigelse i dette tilfælde. Af dette forhold kan således udledes, at selve redigeringen af et billede kan medføre, at denne objektive betingelse er opfyldt, hvilket har betydning i et digitalt perspektiv.

Said Mansour blev dømt for flere overtrædelser af STRFL §136, stk. 2, udover ovennævnte overtrædelse blev han også dømt for et opslag indeholdende et "... billede med kriger til hest med hævet sværd og sort flag og med teksten "JIHAD is the only way to establish an islamic state and restore the Islamic caliphate", signeret af tiltalte..." Relevant herfor er følgende udtalelse fra byretten:

"Retten finder navnlig på baggrund af vidneforklaringen fra C, at de enkelte Facebook-opslag bør vurderes som en helhed, herunder sammensætning af billede, tekst, anvendte farver og symboler (hest, sværd, krigere, flag m.v.). C har således forklaret, at den sorte farve symboliserer »Jihad krig gennem sværdets vej«, mens hesten er et symbol på »at invadere eller tage territorium«, og at kombinationen af den sorte farve, hesten og sværdet har en »meget stærk symbolværdi«."

Det fremgår klart heraf, at et opslag eller lignende, som indeholder flere elementer, skal vurderes ud fra den sammenhæng, som de enkelte dele indgår i. Dette er særligt relevant her, fordi ytringer online ofte vil indeholde flere elementer, end det ses i den fysiske verden, ligesom det ses i ovenstående opslag fra Said Mansour, som indeholdt både billede og tekst. Således skal sammensætningen af billeder, tekst og de anvendte farver og symboler alt sammen indgå i vurderingen af, om der er tale om udtrykkelig billigelse. Umiddelbart er dommen dermed vidtgående, hvilket Jacob Mchangama, direktør i Justitia, erklærer sig enig i⁴⁹. Ytringsfrihedskommissionen skrev i samme retning i

---

⁴⁹ <https://www.information.dk/moti/2015/01/mujahideen>

betænkning nr. 1573, at det blandt andet pga. Mansour-dommen ikke fremstår klart, hvornår den objektive betingelse om udtrykkelig billigelse er opfyldt⁵⁰. Jørn Vestergaard, professor emeritus i strafferet, udtalte derudover følgende i relation hertil:

”Nogle af de billeder, som Mansour er dømt for, kan ikke helt siges at være udtrykkelige, men når han alligevel er dømt, er det, fordi ytringen ikke står alene, men indgår i en systematisk propaganda. Jeg er meget overbevist om, at hvis nogen havde postet noget lignende som en enkeltstående forteelse, så ville det være svært at få vedkommende dømt efter den paragraf...”⁵¹

Dette sætter spørgsmålstegn ved, om det kun er de enkelte dele i en ytring, som skal ses i en sammenhæng, eller ytringen skal sættes i en større sammenhæng, og at der dermed også skal ses på f.eks., hvilke ytringer den potentielle gerningsperson tidligere har fremsat. Ovenstående citat fra byretten i Mansour-dommen kan således også forstås på den måde, at der ikke blot skal ses på de forskellige elementer i én ytring, men at der også skal skeles til forudgående og eventuelt efterfølgende ytringer fremsat af den potentielle gerningsperson. Følgevirkingen er, at en gerningsperson ikke kan komme udenom at opfylde den objektive betingelse om udtrykkelig billigelse ved blot at fremsætte sin ytring i mange korte opslag, således ville gerningspersonen ellers kunne skrive blot ét enkelt ord i hvert opslag og derved nå sit formål uden at kunne straffes efter bestemmelsen for hvert enkelt ord, medmindre disse forekom i et og samme opslag. Det kan på baggrund af byrettens og Jørn Vestergaards udtalelser forsigtigt udledes i relation til kravet om udtrykkelig billigelse, at en ytring skal ses i den konkrete sammenhæng, herunder sammensætning af billede, tekst, anvendte farver og symboler, men også i en generel sammenhæng, hvor der skal ses på, hvilke andre forhold der gør sig gældende for den potentielle gerningsperson. Dette har potentiale til at medføre, at en potentiel gerningsperson, som allerede tidligere er dømt for overtrædelse af STRFL §136, stk. 2, nu med afsæt heri kan blive dømt for gentagen overtrædelse, fordi en ny ytring ses i lyset af tidligere fremsatte ytringer, og der sker derved en udvidelse af kriminaliseringen.

Derudover er det af betydning at nævne, at byretten i deres begrundelse i Mansour-dommen kom med følgende udtalelse:

---

⁵⁰ KBET 2020 nr. 1573, s. 472

⁵¹ <https://www.information.dk/moti/2015/01/mujahideen>

”Opslag med rene korancitater kan således i sagens natur ikke anses for strafbare opslag, ligesom almindelige anprisninger af islam og Muhammed eller af fremtrædende personer inden for den muslimske verden ikke kan anses for strafbare.”

Dette er en naturlig følge af, at en gerningsperson ikke udtrykkeligt billiger en forbrydelse ved blot at gengive citater. Ved anprisninger forstås dog ifølge ordbogen ”en sælgers fremhævelser af de positive egenskaber ved en vare”⁵², og der skal således laves en sondring mellem disse helt generelle anprisninger overfor billigelser. Ligesom det blev konstateret ved sondringen mellem at rose og at billige, ses der heller ikke her i praksis at være den store forskel, og grænsedragningen ses derfor ikke at være tydelig, hvilket leder til en usikkerhed i retstilstanden.

Højesteret afsagde dom i Mansour-dommen i år 2016, og senere retspraksis kan bidrage til at give et klarere billede af retstilstanden og dermed klarlægge, hvilken sammenhæng en ytring reelt skal ses i i relation til denne objektive betingelse. Det er dermed af flere grunde relevant at inddrage smiley-dommen i dette afsnit. I dommen blev tiltalte dømt for overtrædelse af STRFL §136, stk. 2, idet denne havde postet et link til en artikel på TV2’s hjemmesiden angående terrorangrebet mod det franske magasin Charlie Hebdo, hvortil tiltalte på arabisk havde kommenteret følgende eller lignende: ”Oh gud, lovprisningen tilfalder dig”. Byretten udtalte i deres begrundelse, hvilket Landsretten stadfæstede, at:

”...den af tiltalte opslåede tekst efter sin karakter af en lovprisning som følge af den sammenhæng den er fremkommet i, må anses for at være en udtrykkelig billigelse...”

Heraf kan det udledes, at der fortsat ligges vægt på, hvilken sammenhæng ytringen er fremsat i. I dette tilfælde ville et opslag af linket til artiklen ikke i sig selv have udgjort en udtrykkelig billigelse, ligesom en kommentar med ordlyden, ”Oh gud, lovprisningen tilfalder dig”, ikke i sig selv ville have udgjort udtrykkelig billigelse af en forbrydelse omfattet af kapitlerne, men linket set i sammenhæng med kommentaren udgjorte derimod en udtrykkelig billigelse, og der ses dermed på den konkrete sammenhæng. Spørgsmålet er herefter, om også den generelle sammenhæng er af relevans. Tiltalte havde også postet et link til en anden lignende artikel på TV2’s hjemmeside, hvortil tiltalte i

---

⁵² <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=anprisning>

en kommentar havde lavet et smiley-ikon. Både byretten og landsretten kom frem til, at dette udgjorde en overtrædelse af STRFL §136, stk. 2. Byretten fandt her, hvilket landsretten stadfæstede, at:

”... den af tiltalte efterfølgende opslåede smiley i lyset af ovenstående tekstopslag utvivlsomt ligeledes må anses som en udtrykkelig billigelse af terrorangrebet...”

Her blev der lagt vægt på tiltaltes tidligere ytring, og det ses således klart, at der i vurderingen af, hvorvidt en ytring udgør udtrykkelig billigelse, skal lægges vægt på både den konkrete sammenhæng, som ytringen indgår i, men også den generelle sammenhæng. Senere trykt retspraksis leder dermed til samme konklusion, som Mansour-dommen gjorde.

Ytringen af smiley-ikonet er relevant i relation til digitale ytringer på flere måder. Det faktum, at der var tale om et smiley-ikon er særligt interessant, idet der er tale om en form for ytring, som udelukkende eksisterer i den digitale verden. Ordbogen definerer en smiley blandt andet som værende et symbol, der bruges i elektronisk kommunikation med det formål at angive afsenderens humør eller holdning⁵³. Hvis principperne fra denne dom skulle udtrækkes til også at gælde ytringer i den fysiske verden, skulle det tillægges vægt, at en gerningsperson f.eks. smiler. Dette er interessant, fordi der ikke i den trykte retspraksis ses at blive lagt vægt på den tiltaltes humør, selvom det hertil skal nævnes, at det sjældent ses i trykt retspraksis, at der dømmes for overtrædelse af STRFL §136, stk. 2 for ytringer i den fysiske verden⁵⁴. Der er umiddelbart tale om et særligt moment i form af angivelsen af smiley-ikoner, som skal tillægges vægt ved ytringer i den digitale verden. I dommen udtalte byretten, som anført tidligere, at der ”utvivlsomt” var tale om en udtrykkelig billigelse, når smiley-ikonet blev set i sammenhæng med tiltaltes tidligere ytring. At der utvivlsomt var tale om en udtrykkelig billigelse i sådanne tilfælde åbner op for, at det også havde været tilstrækkeligt, hvis tiltalte i denne sag ikke havde lavet den tidligere ytring. Således kan det forsigtigt udledes, at det kan være tilstrækkeligt til at opfylde den objektive betingelse om udtrykkelig billigelse, at der i den digitale verden laves et smiley-ikon til f.eks. et opslag, uanset om der samtidigt ses på den generelle sammenhæng.

Ovenstående giver anledning til at overveje, om det ligeledes kan være tilstrækkeligt at fremsætte et ”like”. Et like er ifølge ordbogen en ”tilkendegivelse af at nogen "synes om noget" på Facebook (eller et andet socialt medium)”, og et like afspejler umiddelbart et humør eller holdning i samme grad som et smiley-ikon gør. Spørgsmålet er dog herefter, om et like er udtryk for tilstrækkelig billigelse, og dermed om den ligefrem kan siges at være udtrykkelig. Spørgsmålet er kun blevet mere relevant efter,

---

⁵³ Den danske ordbog, Smiley, <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=smiley>

⁵⁴ Se dog f.eks. U2016.1743Ø

at f.eks. Facebook har åbnet op for mulighed for ikke blot at like, men også at lave såkaldte reaktioner til opslag eller kommentarer, dvs. at efterlade et smiley-ikon som reaktion herpå⁵⁵. Umiddelbart er der lidt til ingen forskel på at angive et smiley-ikon i et kommentarfelt overfor at lave en såkaldt reaktion på Facebook. Hertil skal dog tilføjes, at det kun vil være de reaktioner, som udtrykkeligt afspejler et positivt humør, som vil kunne være udtryk for billigelse, f.eks. må det antages ikke at opfylde den objektive betingelse, såfremt der laves et smiley-ikon, som udtrykker et trist humør, mens flere af smiley-ikonerne vil give anledning til tvivl f.eks. et smiley-ikon, som giver udtryk for at være overrasket. Der ses ikke af trykt retspraksis angående STRFL §136, stk. 2 at være rejst tiltale mod en potentiel gerningsperson på baggrund af et like eller en reaktion. Anklagemyndighedens tiltalepraksis tyder således på, at dette ikke er tilstrækkeligt, selvom det umiddelbart er svært at se forskellen på at efterlade et smiley-ikon i en kommentar overfor i hvert fald at lave en reaktion. Spørgsmålet må dog afvente nærmere afklaring i fremtidig retspraksis.

7.1.2.1. Delkonklusion

Inden der kan straffes for overtrædelse af STRFL §136, stk. 2 skal den objektive betingelse om udtrykkelig billigelse være opfyldt. I ovenstående afsnit er det ved brug af ordlyds- og formålsfortolkning samt inddragelse af relevant trykt retspraksis undersøgt hvilke momenter, som skal indgå i vurderingen af, om der er sket en udtrykkelig billigelse, og dette er gjort med særlig fokus på digitale ytringer for bedst muligt at besvare denne afhandlings problemformulering.

En ordlydsfortolkning samt formålsfortolkning viser, at der eksisterer en vis bagatelgrænse, og at der skal ske en indskrænkende fortolkning af kravet om udtrykkelig billigelse. Den trykte retspraksis viser dog, at der ift. digitale ytringer ikke umiddelbart sker en indskrænkende fortolkning og kravet om, at billigelsen skal være udtrykkelig, ses ikke at blive tillagt særlig vægt, dette ses ved, at også indirekte billigelser er tilstrækkelige til at opfylde betingelsen, jf. Medalje-dommen. I denne konklusion skal dog tages forbehold for, at anklagemyndighedens tiltalepraksis kan afspejle, at bestemmelsen skal fortolkes indskrænkende, og at der findes en bagatelgrænse i ordet, udtrykkeligt, idet anklagemyndigheden kan vælge på baggrund heraf at opgive sigtelser.

Digitale ytringer kan forekomme i anden form end ytringer i den fysiske verden, og også redigering af billeder samt smiley-ikoner vil i visse tilfælde kunne anses som udtrykkelige billigelser, jf. Mansour-dommen og smiley-dommen. Imidlertid vil gengivelse af citater ikke kunne anses som udtrykkelig billigelse, jf. Mansour-dommen, og ud fra anklagemyndighedens tiltalepraksis er det

---

⁵⁵ <https://www.facebook.com/help/933093216805622>

umiddelbart heller ikke tilstrækkeligt at lave et like eller en reaktion, dog vil retspraksis måske i fremtiden klarlægge, hvorvidt disse er tilstrækkelige til at opfylde denne objektive betingelse. Digitale ytringer er kendetegnet ved ofte at indeholde flere elementer, som f.eks. både billede, tekst og link, og retsvirkningen heraf er relevant at udlede. Det kan på baggrund af Mansour-dommen, Jørn Vestergaards udtalelser samt smiley-dommen udledes, at en ytring skal ses i den konkrete sammenhæng, herunder sammensætning af billede, tekst, anvendte farver og symboler, men også i en generel sammenhæng, hvor der skal ses på, hvilke andre forhold der gør sig gældende for den potentielle gerningsperson. Dette støtter op om forarbejderne til STRFL §136, stk. 3, som angiver, at ytringens kontekst skal inddrages i vurderingen af, om der er tale om en billigelse.

Ovenstående elementer vil i praksis have stor betydning, idet størstedelen af overtrædelserne af STRFL §136, stk. 2 vil blive begået på sociale medier eller igennem pressen⁵⁶. Det er herefter relevant at undersøge den tredje objektive betingelse i STRFL §136, stk. 2 nærmere nedenfor.

7.1.3. Straffelovens 12. eller 13. kapitel

STRFL §136, stk. 2 har følgende ordlyd: ”Den, der offentligt udtrykkeligt billiger en af de i denne lovs 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år.” Gerningspersonen, som offentligt udtrykkeligt billiger en af de i STRFL kap. 12 eller 13 omhandlede forbrydelser, kan dermed straffes. Det skal i det følgende afsnit undersøges, hvad ordene, ”denne lovs 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser”, i bestemmelsen rummer.

Indledningsvist er det også her relevant at lave en ordlydsfortolkning. Med ordene ”denne lovs” forstås STRFL, idet §136, stk. 2 befinder sig i STRFL. Dernæst er det relevant at klarlægge, hvad der forstås ved ”12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser”, idet anvendelsesområdet for bestemmelsen er afhængigt heraf. STRFL’s kapitel 12 indeholder kriminalisering af forbrydelser, som vedrører landsforræderi, og andre forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed, mens samme lovs kapitel 13 indeholder kriminalisering af forbrydelser, som vedrører statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme m.v. Der er indeholdt et vidt spænd af forbrydelser i de to kapitler, idet der er alvorlige forbrydelser som terrorisme at finde, jf. STRFL §114, men også mildere bestemmelser såsom STRFL §110e, hvorefter der kan pålægges straf til den ”... der offentlig forhåner en fremmed nation, en fremmed stat, dens flag eller andet anerkendt nationalmærke eller De Forenede Nationers eller Det Europæiske Råds flag.” Derudover kan den kriminaliserede gerning ud fra ordlyden af STRFL §136, stk. 2 anses på flere forskellige måder. For det første kan den anses som

---

⁵⁶ Baumbach, 2021, s. 235

bagudrettet, idet denne er knyttet til allerede begået kriminalitet, for det andet kan den kriminaliserede handling anses som en handling, der gør klar til lignende senere kriminalitet, altså en form for forberedelsehandling, som dog er meget fjern, for det tredje kan den kriminaliserede gerning anses som dækkende begge ovenstående forhold⁵⁷. Hvilken af de tre anskuelser, som bedst beskriver anvendelsesområdet for bestemmelsen, skal undersøges nærmere med inddragelse af formålsfortolkning samt trykt retspraksis i det følgende.

Herefter er det af betydning at lave en formålsfortolkning. I forarbejderne til STRFL §136, stk. 2 står anført, at:

”...det i særlig Grad maa anses for uheldigt, at nogen ustraffet offentlig skal kunne give det sin Tilslutning, at der bliver begaaet Forbrydelser mod Statens Selvstændighed og Sikkerhed eller mod Statsforfatningen og de øverste Statsmyndigheder...”⁵⁸

Dette illustrerer umiddelbart, at billigelserne på dette tidspunkt skulle vedrøre nationale forbrydelser. Det afgørende for STRFL §136, stk. 2's indhold er, hvilke bestemmelser, som er indeholdt i STRFL's kapitel 12 og 13, og med f.eks. anti-terrorpakkerne⁵⁹ blev anvendelsesområdet for bestemmelsen dog udvidet, selvom selve ordlyden heraf forblev den samme. Anti-terrorpakkerne indebar indirekte, at det nu ikke blot er strafbart at billige visse forbrydelser i den danske stat, men også strafbart at billige visse forbrydelser rettet mod udenlandske myndigheder og internationale institutioner. Forarbejderne bidrager dermed ikke på dette område til en klarere forståelse af bestemmelsen. Det er herefter nødvendigt at inddrage forarbejderne til indførelsen af stk. 3 i bestemmelsen, hvori følgende står skrevet:

”Kriminaliseringen er både bagud- og fremadrettet. Det indebærer, at både den udtrykkelige billigelse af en strafbar handling, som allerede er begået, er omfattet, ligesom billigelsen af en strafbar handling, som ikke er begået (uanset om den rent faktisk senere begås), er omfattet.”⁶⁰

Der kan drages visse paralleller mellem de to bestemmelser, og det kan herefter forsigtigt udledes, at der, også for så vidt gælder bestemmelsens stk. 2, er tale om en kriminalisering, som er både bagud-

---

⁵⁷ Greve, 2008, s. 55

⁵⁸ LFF 1939-01-13 nr. L23 afsnit ”Bemærkninger til foranstaaende Lovforslag.”

⁵⁹ L 2002 378 og L 2006 542

⁶⁰ LFF 2016-10-05 nr. 18 afsnit ”Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser”

og fremadrettet, hvilket ordlydsfortolkningen ligeledes kunne indikere, men dette er dog nødvendigt at undersøge yderligere med inddragelse af retspraksis i det følgende.

7.1.3.1. Bagud- og fremadrettet kriminalisering?

Det skal i dette afsnit undersøges, om kriminaliseringen i STRFL §136, stk. 2 er både bagud- og fremadrettet, hvilket ordlyds- og formålsfortolkningen indikerer⁶¹. I den trykte retspraksis ses som hovedregel at være tale om ytringer, som vedrører en førforbrydelse, og det er først og fremmest relevant at nævne, at der ingen tvivl er om, at billigelse af sådanne vil være tilstrækkeligt til at opfylde denne objektive betingelse, og kriminaliseringen er dermed i hvert fald bagudrettet, jf. bl.a. Medaljedommen, U2018.393Ø og AM2017.11.14H. Det er selvfølgelig hertil et krav, at førforbrydelsen er omfattet af STRFL kap. 12 eller 13.

Det skal herefter undersøges, om kriminaliseringen ligeledes er fremadrettet, og det er i denne forbindelse nødvendigt at inddrage Mansour-dommen. Said Mansour blev her dømt for overtrædelse af STRFL §136, stk. 2 ved blandt andet at have ytret, at ”Paradis har ethundrede grader hvor afstanden mellem to grader er ligesom afstanden fra himlen til jorden og disse grader har Allah reserveret til Mujahidin'erne som kæmper for hans sag”. Dommen angik for Højesteret kun spørgsmålet om frakendelse af dansk indfødsret og spørgsmålet om udvisning, men hverken af byret eller landsret blev det anset som problematisk, at der ikke med ytringen blev henvist til en førforbrydelse. Byretten udtalte følgende i sin begrundelse:

”Retten finder herefter, at en række af de Facebook-opslag, som er dokumenteret under sagen, må anses for at være en billigelse af terrorhandlinger foretaget i Syrien eller Irak, jf. STRFL § 136, stk. 2...”

Men Said Mansour blev dømt for gentagne overtrædelser af STRFL §136, stk. 2, og der blev ikke lavet en undersøgelse af, om hver enkelt udtalelse henviste til en førforbrydelse, og hertil kan nævnes, at den refererede ytring fremsat af Said Mansour ikke umiddelbart henviste til en førforbrydelse. Ytringsfrihedskommissionen har i betænkning nr. 1573 kommenteret på dommen og følgerne heraf. De angav, at Mansour-dommen netop er en af grundene til, at der i praksis er tvivl om, hvorvidt abstrakt påskønnelse eller anerkendelse af forbrydelserne i kapitlerne er tilstrækkeligt.⁶² Det fremstår efter dommen ikke klart, om det er tilstrækkeligt at billige et hypotetisk eller forestående angreb, og

---

⁶¹ Se afsnit ”7.1.3. Straffelovens 12. eller 13. kapitel”

⁶² KBET 2020 nr. 1573, s. 462 f.

dermed om kriminaliseringen ligeledes er fremadrettet⁶³. Umiddelbart kan det dog forsigtigt udledes af Mansour-dommen, at det er tilstrækkeligt til at opfylde denne objektive betingelse, at der ytres hypotetiske eller generelle billigelser af forbrydelser i kapitlerne, og at kriminaliseringen i STRFL §136, stk. 2 dermed også er fremadrettet.

For at komme nærmere på en konklusion på denne usikkerhed, er det herefter relevant at inddrage bestemmelsens beskyttelseshensyn for at undersøge, om dette ligeledes vil være opfyldt, hvis kriminaliseringen er fremadrettet. Beskyttelseshensynet er at hindre, at en udtrykkelig billigelse af forbrydelserne i kap. 12 og 13 skal give genklang hos andre borgere således, at disse borgere bliver anstiftet til at overtræde kapitlerne⁶⁴. Med andre ord er beskyttelseshensynet, at borgere ikke skal opdne hinanden, og umiddelbart vil dette beskyttelseshensyn være opfyldt ved både bagud- og fremadrettet kriminalisering.

Afslutningsvist kan det forsigtigt konkluderes, at både bagud- og fremadrettede billigelser vil være tilstrækkelige til at opfylde denne objektive betingelse, jf. forarbejderne til STRFL §136, stk. 3⁶⁵, Medalje-dommen, U2018.393Ø, AM2017.11.14H, Mansour-dommen og beskyttelseshensynet. Når der opstår tvivl i retspraksis, skyldes det, at der næsten udelukkende dømmes for billigelser, som vedrører førforbrydelser, men samtidigt ses det med Mansour-dommen, at det ligeså er muligt at dømme for hypotetiske og generelle billigelser.

En særlig problemstilling knytter sig til billigelser, som vedrører førforbrydelser, i form af, om billigelsens tidsmæssige tilknytning til førforbrydelsen skal tillægges betydning. Dette skal undersøges i afsnittet nedenfor.

7.1.3.2. Den tidsmæssige sammenhæng

Som anført ovenfor angår de trykte domme ofte forhold, hvor tiltalte har billiget en førforbrydelse⁶⁶. Det er i forlængelse heraf relevant at undersøge, hvorvidt den objektive betingelse kan anses som værende opfyldt, når billigelsen sker, inden det vides, om førforbrydelsen er omfattet af STRFL kap. 12 eller 13. Derudover er det i tilknytning hertil relevant at undersøge, hvem der kan træffe beslutning om, hvorvidt førforbrydelsen er omfattet heraf. Retspraksis skal også her inddrages for at vurdere, hvorledes domstolene fortolker denne problemstilling.

---

⁶³ KBET 2020 nr. 1573, s. 472

⁶⁴ Baumbach, 2021, s. 235

⁶⁵ LFF 2016-10-05 nr. 18 afsnit "Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser"

⁶⁶ Se f.eks. Medalje-dommen, U2018.393Ø og AM2017.11.14H

I U2018.393Ø blev tiltalte dømt ved både byret og landsret for at have overtrådt STRFL §136, stk. 2 ved i et tv-interview at have udtalt følgende eller lignende: ”Den her mand har et hjerte af guld. Vi muslimer tager ikke afstand fra denne mand. Men den største terrorist gennem historien er de her tegnere, der har udsat os i Danmark og den danske befolkning for terror. Det er dem, der er terrorister. Ham der derovre, han er ikke terrorist han er en helt”. Tiltalte henviste med udtalelsen til angrebet ved henholdsvis krudttønden og synagogen i København. I forhold til den objektive betingelse om, at billigelsen skal vedrøre en forbrydelse omfattet af STRFL kap. 12 eller 13, udtalte byretten:

”Efter dokumentation af skyldkendelsen fra Københavns Byrets dom af 27. september 2016 lægger retten til grund, at O's handlinger var omfattet af STRFL § 114, stk. 1, nr. 4.”

Først og fremmest kan det heraf udledes, at retten giver øvrige domstole kompetencen til at vurdere, om førforbrydelsen er omfattet af kapitlerne. Hertil skal nævnes, at det også fremgår af smiley-dommen, at det er domstolene, som har kompetencen til at vurdere, om førforbrydelsen hører under kapitlerne, idet byretten også her henviste til en dom, hvor det var blevet slået fast, at der med førforbrydelsen var tale om et terrorangreb. Umiddelbart er det således udelukkende domstolene, som har kompetencen til at foretage denne vurdering.

Derudover er det relevant, at byretten i U2018.393Ø lagde vægt på en dom afsagt i september 2016, idet tiltalte fremsatte sin ytring allerede i februar år 2015. Det kan heraf udledes, at det er tilstrækkeligt, at en førforbrydelse, først efter at billigelsen heraf er fremsat, dømmes som hørende under STRFL kap. 12 eller 13. Her skal det nævnes, at det også af Medalje-dommen kan udledes, at det er tilstrækkeligt til at opfylde denne objektive betingelse, at førforbrydelsen, først efter billigelsen fremsættes, bliver dømt som hørende under STRFL kap. 12 eller 13.

Afslutningsvist er spørgsmålet herefter, hvilke elementer der skal tillægges vægt i de tilfælde, hvor der ikke er faldet endelig dom for førforbrydelsen på tidspunktet for retssagen angående STRFL §136, stk. 2. I TfK2007.774Ø havde tiltalte billiget den forudgående ildspåsættelse hos integrationsminister Rikke Hvilshøj, og tiltalte blev herefter dømt for overtrædelse af STRFL §136, stk. 2, hvortil byretten udtalte følgende i deres begrundelse:

”Hverken tiltalte eller hans forsvarer har under hovedforhandlingen stillet spørgsmålstejn ved, om ildspåsættelsen havde et politisk formål og var en

overtrædelse af STRFL § 113, stk. 2 - tværtimod har tiltalte forklaret, at denne opfattelse var hele baggrunden for hans handling. Denne opfattelse og sammenhæng fremgår tydeligt [...] af tiltaltes indlæg. Under disse omstændigheder og selv om det ikke ved dom er fastslået om ildspåsættelsen rent faktisk er omfattet af STRFL § 113, stk. 2, finder retten, at tiltalte har måttet indse, at han med sit indlæg har billiget en forbrydelse, der er omfattet af STRFL § 113, stk. 2 og indlægget er derfor strafbart efter STRFL § 136, stk. 2.”

På tidspunktet for retssagen angående STRFL §136, stk. 2, var det således ikke slået fast ved dom, at ildspåsættelsen hørte under STRFL kap. 12 eller 13, og byretten lagde herefter vægt på, at tiltalte var af den opfattelse, at ildspåsættelsen var omfattet af kapitlerne. Hvis byret og landsret her havde lagt til grund, at tiltalte havde forsæt til at billige en forbrydelse omfattet af kapitlerne, men at førforbrydelsen de facto ikke var omfattet heraf, kunne de udelukkende dømme ham for putativt forsøg, jf. STRFL §21. Tiltalte blev dog i begge instanser dømt for at have fuldbyrdet gerningsindholdet i STRFL §136, stk. 2, og byret og landsret må dermed have lagt til grund, at der var tale om en forbrydelse omfattet af kapitlerne, selvom der ikke forelå dom herfor. Det fremgår dog ikke klart af retternes begrundelser, hvad de lagde vægt på i denne forbindelse. I de tilfælde, hvor der ikke er faldet dom for førforbrydelsen, fremstår det således uklart, hvilke elementer der skal tillægges vægt for at vurdere, om denne objektive betingelse er opfyldt. I den senere dom, AM2017.01.17V, efterprøvede byretten selv, om førforbrydelsen var omfattet af kapitlerne, hvilket landsretten senere stadfæstede. Derved er det umiddelbart stadig domstolene, som i sådanne situationer har kompetencen til at konkludere, om førforbrydelsen er omfattet af kapitlerne.

Denne problemstilling giver anledning til en særlig problematik vedrørende den subjektive betingelse, hvilket vil blive undersøgt senere i afhandlingen⁶⁷.

7.1.3.3. Delkonklusion

I afsnit ”7.1.3. Straffelovens 12. eller 13. kapitel” er anvendelsesområdet for STRFL §136, stk. 2 søgt nærmere klarlagt ved brug af en undersøgelse af den tredje objektive betingelse. Dette er gjort med inddragelse af ordlyds- og formålsfortolkning samt inddragelse af relevant trykt retspraksis.

Det kan konkluderes ved både ordlyds- samt formålsfortolkning, at det er afgørende for indholdet af STRFL §136, stk. 2 hvilke bestemmelser, som er indeholdt i STRFL kap. 12 og 13. Derudover kan

---

⁶⁷ Se afsnit ” 7.2.2. Udtrykkeligt billiger og Straffelovens 12. eller 13. kapitel”

det på baggrund af disse fortolkningsformer konkluderes, at kriminaliseringen muligvis er både fremad- og bagudrettet. Hvilket er nærmere undersøgt i afsnit ”7.1.3.1. Fremad- og bagudrettet kriminalisering?”, hvorefter det forsigtigt kan konkluderes, at både bagud- og fremadrettede billigelser vil være tilstrækkelige til at opfylde denne objektive betingelse, jf. forarbejderne til STRFL §136, stk. 3, Medalje-dommen, U2018.393Ø, AM2017.11.14H, Mansour-dommen og beskyttelsehensynet. Når der opstår tvivl i retspraksis, skyldes det, at der næsten udelukkende dømmes for billigelser, som vedrører førforbrydelser, men samtidigt ses det med Mansour-dommen, at det ligeledes er muligt at dømme for hypotetiske og generelle billigelser.

En særlig problemstilling knytter sig til billigelser vedrørende førforbrydelser, og det var derfor relevant at undersøge, om billigelsens tidsmæssige tilknytning til førforbrydelse skal tillægges betydning, hvilket er undersøgt i afsnittet ”7.1.3.2. Den tidsmæssige sammenhæng”. Det kan herefter konkluderes, at det er tilstrækkeligt til at opfylde denne objektive betingelse, at førforbrydelsen, først efter billigelsen bliver fremsat, bliver dømt som hørende under STRFL kap. 12 eller 13, jf. U2018.393Ø og Medalje-dommen. I forbindelse med denne undersøgelse er det fastslået, at det er domstolene, som har kompetencen til at vurdere, om en førforbrydelse er omfattet af kapitlerne, jf. U2018.393Ø og smiley-dommen. I de tilfælde, hvor der ikke er faldet dom for førforbrydelsen inden retssagen angående STRFL §136, stk. 2, fremstår det uklart, hvilke elementer der skal tillægges vægt for at vurdere, om denne objektive betingelse er opfyldt, jf. Tfk2007.774Ø, men umiddelbart har domstolen dog selv kompetencen til at vurdere, om førforbrydelsen er omfattet af kapitlerne, jf. AM2017.01.17V.

7.2. Den subjektive betingelse

Det er ovenfor undersøgt, hvornår de objektive betingelser i STRFL §136, stk. 2 er opfyldte i et digitalt perspektiv. Udover de objektive betingelser er der også i STRFL generelt et krav om tilregnelser, også kaldet den subjektive betingelse. Det fremgår ikke direkte af ordlyden i STRFL §136, stk. 2, hvilken grad af tilregnelser, der skal foreligge, før der kan pålægges straf med hjemmel i bestemmelsen. Efter STRFL §19 straffes dog udelukkende for uagtsomhed, når dette er særligt hjemlet, modsætningsvist kan det anføres, at hovedreglen er, at der kræves mindst forsæt hos gerningspersonen, før der kan pålægges straf efter denne lov⁶⁸. Der findes ingen hjemmel til straf for uagtsomhed i STRFL §136, stk. 2, hvilket indebærer, at bestemmelsen følger hovedreglen, og at der

---

⁶⁸ Greve, 2004, s. 193

dermed udelukkende kan straffes for forsætlig overtrædelse heraf. Det er en betingelse, at der foreligger forsæt til overtrædelse af alle forbrydelsens objektive betingelser kumulativt, hvilket skyldes, at den potentielle gerningsperson, som mangler forsæt til blot en enkelt af bestemmelsens objektive betingelser, højst vil kunne straffes for uagtsomhed, hvilket ikke er hjemlet⁶⁹. Den potentielle gerningsperson vil i et sådant tilfælde ikke kunne straffes efter STRFL §136, stk. 2, og det er derfor nødvendigt at undersøge kravet om forsæt i nærværende afsnit for at besvare denne afhandlings problemformulering.

Den subjektive betingelse indebærer en vurdering af relationen mellem gerningspersonens indre og forbrydelsens objektive betingelser⁷⁰. STRFL indeholder dog ingen legaldefinition, som definerer forsæt, og principperne herfor må derfor udledes af den trykte retspraksis⁷¹. Der eksisterer tre forskellige grader af forsæt, direkte forsæt, sandsynlighedsforsæt og eventualitetsforsæt (dolus eventualis), og alle disse tre grader af forsæt er hver især tilstrækkelige til at opfylde den subjektive betingelse⁷². Det er derudover relevant at nævne, at gerningspersonen ikke nødvendigvis skal have forsæt til at gøre noget kriminelt. Det er dermed ikke et krav for at pålægge straf, at gerningspersonen indser, at denne har begået en kriminel handling. Der kræves således kun forsæt til udførelsen af gerningsindholdets faktiske bestanddele, og det er uden betydning, om gerningspersonen befinder sig i en negativ egentlig retsvildfarelse.⁷³

Det er herefter relevant at undersøge, hvornår den potentielle gerningsperson kan siges at have handlet forsætligt i relation til de objektive betingelser, som gennemgået ovenfor⁷⁴. En ordlydsfortolkning er uden betydning i relation til den subjektive betingelse, idet denne betingelse ikke er direkte nævnt i bestemmelsen, og det kan også hurtigt konkluderes, at den subjektive betingelse ikke er nærmere beskrevet i forarbejderne⁷⁵. I trykt retspraksis ses den subjektive betingelse heller ikke tillagt megen vægt, men udvalgte problemstillinger i relation hertil er dog alligevel relevante for denne afhandling, og disse skal undersøges nærmere nedenfor under følgende underoverskrifter: ”Offentligt” og ”Udtrykkeligt billiger og Straffelovens 12. eller 13. kapitel”.

---

⁶⁹ Langsted, 2015, s. 165

⁷⁰ Langsted, 2015, s. 160

⁷¹ Langsted, 2015, s. 163

⁷² Greve, 2004, s. 210 ff.

⁷³ Langsted, 2015, s. 166

⁷⁴ Se afsnit ”7.1. De objektive betingelser”

⁷⁵ L1939-03-15 nr. 87 om Ændringer i og Tilføjelser til Borgerlig Straffelov af 15. April 1930

7.2.1. Offentligt

Gerningspersonen skal have handlet forsætligt i relation til den objektive betingelse om offentlighed i STRFL §136, stk. 2, før den subjektive betingelse kan anses som værende opfyldt. Her er de lavere grader af forsæt særligt interessante at undersøge, hvilket skyldes, at det ikke altid er forudsigeligt hvor mange personer, som vil få adgang til en digital ytring. I modsætning hertil står den situation, at en person ytrer sig i et lukket fysisk rum, hvor det er tydeligt hvor mange personer, som vil få adgang til ytringen.

I medalje-dommen havde tiltalte lavet et opslag på en anden persons profil på Facebook, og forsvaret påstod derfor følgende angående tiltalte, da sagen kom for Højesteret:

”Da de involverede facebookprofiler har en rent privat karakter, har han endvidere ikke haft forsæt til udbredelse af ytringen i det offentlige rum. Dette gælder også dolus eventualis.”

Forsvaret påstod dermed, at de involverede Facebook-profiler havde en rent privat karakter, og at tiltalte dermed ikke besad selv den laveste grad af forsæt. Højesteret tog ikke specifikt stilling til tiltaltes forsæt eller graden heraf, men hertil skal nævnes, at sagen for Højesteret ikke angik den subjektive betingelse. Heller ikke byretten eller landsretten kom nærmere ind på graden af forsæt, hvortil ligeledes skal nævnes, at der i byretten også skete en begrænset prøvelse af sagen, idet sagen blev ført som en tilståelsessag. Ikke desto mindre blev tiltalte dømt for overtrædelse af STRFL §136, stk. 2 i alle tre instanser, og det kan på baggrund heraf forsigtigt udledes, at der i retspraksis formentlig ofte vil være tale om lavere grader af forsæt i denne forbindelse, men at dette også er tilstrækkeligt. TfK2017.725V angik betingelsen om offentlighed i STRFL §136, stk. 1, og byretten udtalte her i sin begrundelse:

”På baggrund heraf må tiltalte i forbindelse med konciperingen af indlægget have gjort sig klart, at der var så mange følgere eller medlemmer af den omhandlede gruppe, at hans indlæg kunne læses og videregives af et større, ubestemt antal personer. Indlægget må således anses for fremsat med i hvert fald sandsynlighedsforsæt til udbredelse i en videre kreds.”

Tiltalte blev således dømt på baggrund af et sandsynlighedsforsæt, og i vurderingen lagde byretten vægt på, at det må have stået tiltalte klart, at mængden af følgere og medlemmer i gruppen betød, at hans indlæg havde potentiale til at blive læst og videregivet af et større, ubestemt antal personer og dermed, og at det havde potentiale til at blive offentligt. Landsretten tiltrådte blot byrettens resultat

uden at komme nærmere ind på graden af forsæt. Også heraf kan det udledes, at der i retspraksis ofte vil være tale om lavere grader af forsæt i relation til den objektive betingelse om offentlighed, men at disse grader ligeledes er tilstrækkelige.

Ovenfor i afsnit ”7.1.1. Offentligt” er det anført, at ytringer, som er fremsat i lukkede sammenhænge, ikke er tilstrækkelige til at opfylde den objektive betingelse om offentlighed, når disse ikke er tiltænkt at skulle udbredes til en videre kreds. En særlig problemstilling er relevant at bringe op i denne sammenhæng. Den gerningsperson, som ved en fejl fremsætter en billigelse i en lukket sammenhæng, men som har forsæt til at udbrede denne i en videre kreds, kan straffes for putativt forsøg på overtrædelse af STRFL §136, stk. 2, fordi gerningspersonen i en sådan situation er i den tro, at der begås en forbrydelse, selvom der foreligger en lovlig handling, jf. STRFL §21. Dette understreger, at gerningspersonenes forsæt er afgørende.

7.2.1.1. Delkonklusion

Følgende kan konkluderes angående tilregnelser i relation til den objektive betingelse om offentlighed. Her er de lavere grader af forsæt særligt interessante, hvilket skyldes, at det ikke altid er forudsigeligt, hvor mange personer, som vil få adgang til en ytring på en online platform, men også de lavere grader af forsæt er tilstrækkelige til at opfylde den subjektive betingelse jf. Medalje-dommen og TfK2017.725V. Derudover kan det konkluderes, at gerningspersonens forsæt er af afgørende betydning, idet den gerningsperson, som fremsætter en billigelse i en lukket sammenhæng, men som har forsæt til at udbrede denne i en videre kreds, kan straffes for putativt forsøg på overtrædelse af STRFL §136, stk. 2, jf. STRFL §21. Herefter er det relevant at undersøge den subjektive betingelse i relation til kravet om udtrykkelig billigelse, og at denne skal vedrøre STRFL kap. 12 eller 13.

7.2.2. Udtrykkeligt billiger og Straffelovens 12. eller 13. kapitel

Gerningspersonen skal forsætligt ytre en udtrykkelig billigelse, som vedrører en forbrydelse oplistet i STRFL kap. 12 eller 13, inden gerningsindholdet i STRFL §136, stk. 2 kan være fuldbyrdet. Der er her tale om to forskellige objektive betingelser, som gerningspersonen skal have forsæt til, men i denne afhandling er det for forståelsens skyld fordelagtigt at gennemgå disse samlet, hvilket skyldes, at vurderingen af forsættet i den trykte retspraksis ofte bliver behandlet samlet. Dette ses illustreret af blandt andet TfK2022.458Ø og smiley-dommen. I smiley-dommen udtalte byretten i relation til tiltaltes første ytring:

”Retten finder, at den af tiltalte opslåede tekst efter sin karakter af en lovprisning som følge af den sammenhæng den er fremkommet i, må anses for at være en

udtrykkelig billigelse af terrorangrebet, og at tiltalte har været fuldt ud klar over dette og dermed har haft det fornødne forsæt. Retten har ved vurderingen af tiltaltes forsæt lagt vægt på, at tiltalte ikke har kunnet forklare nærmere om baggrunden for, at han opslog teksten.”

Byretten skelnede således ikke mellem vurderingen af forsæt i relation til kravet om udtrykkelig billigelse overfor vurderingen af forsæt i relation til kravet om, at billigelsen skal vedrøre STRFL kap. 12 eller 13. Derudover fremgår det af citatet, at byretten i sin vurdering lagde vægt på ytringens sammenhæng med angrebet, samt at tiltalte ikke kunne komme med en forklaring på, hvorfor denne opslog teksten, og det kan heraf udledes, at sådanne momenter kan tillægges vægt i vurderingen. I TfK2022.458Ø blev der lagt vægt på selve ordlyden og sammenhængen, som ytringen indgik i, hvilket sammenholdt med smiley-dommen illustrerer, at der i rettens vurdering kan lægges vægt på ordlyden, sammenhængen og eventuelle forklaringer.

Angående tiltaltes anden ytring i smiley-dommen udtalte byretten, at:

”...tiltaltes forklaring om betydningen af den opslåede smiley ikke har fremstået troværdig.”

Heraf kan udledes, at selvom tiltalte kommer med en forklaring, så skal denne ikke nødvendigvis tillægges vægt af retten, hvilket har hjemmel i rettens frie bevisvurdering, jf. RPL §880, 2. pkt. Tiltalte havde selv under sagen for byretten angivet, at denne havde lavet smiley-ikonet for at reagere på konspirationsteorier, som opstod efter førforbrydelsen, og at smiley-ikonet dermed havde været et udtryk for, at tiltalte mente, at det var sjovt, at skylden blev pålagt muslimer igen. Konklusionen bliver støttet op af TfK2022.458Ø, hvor tiltalte også kom med en forklaring, som ligeledes blev tilsidesat.

På et punkt er der dog særlig grund til at skelne mellem forsæt i relation til kravet om udtrykkelig billigelse overfor forsæt i relation til, at billigelsen skal vedrøre STRFL kap. 12 eller 13. Her er det nødvendigt at give ekstra fokus til kravet om forsæt i relation til, at billigelsen skal vedrøre kap. 12 eller 13, fordi det, som tidligere problematiseret⁷⁶, er muligt at billige en konkret handling, inden det er konstateret, om denne hører under STRFL kap. 12 eller 13. Et eksempel er nødvendigt for at illustrere problemstillingen, som opstår herved i relation til den subjektive betingelse:

---

⁷⁶ Se afsnit ”7.1.3.2. Den tidsmæssige sammenhæng”

Hvis A kører ind i en menneskemængde i en gågade, og B 2 minutter efter skriver offentligt ud på Facebook, at denne billiger handlingen, er spørgsmålet om B kan straffes? Her skal det vurderes, om A's handling hører under STRFL kap. 12 eller 13 og samtidigt, hvad B havde forsæt til. Hvis A's handling udgør terror omfattet af STRFL §114 og dermed kap. 13, og B havde forsæt til at billige et angreb omfattet heraf, kan B umiddelbart straffes for fuldbyrdet overtrædelse af STRFL §136, stk. 2, men hvis B ikke havde forsæt hertil, kan B ikke straffes, idet den subjektive betingelse ikke er opfyldt. Hvis A's handling derimod ikke er terror og faktisk slet ikke er omfattet af STRFL kap. 12 eller 13, bliver det afgørende for, om B kan straffes, hvad B havde forsæt til. Hvis B ikke havde forsæt til at billige en førforbrydelse omfattet af kapitlerne, kan B selvfølgelig ikke straffes for billigelse heraf, men hvis B befinder sig i en faktisk vildfarelse og dermed havde forsæt hertil, kan B umiddelbart straffes for putativt forsøg på overtrædelse af STRFL §136, stk. 2 uanset, at ikke alle objektive betingelser er opfyldte, jf. STRFL §21.

I den trykte retspraksis ses ikke er være tilfælde, hvor der er rejst tiltale for forsøg på overtrædelse af STRFL §136, stk. 2, jf. STRFL §21. Dog findes en dom fra retten i Glostrup fra d. 13. august 2020, som fremgår kort af Rigsadvokatens praksisoversigt vedrørende hadforbrydelser. Det fremgår heraf, at tiltalte blev dømt for forsøg på overtrædelse af bestemmelsen, idet tiltalte offentligt udtrykkeligt havde billiget, ”...hvad T troede var et terrorangreb.”⁷⁷ Der er ikke opgivet yderlige oplysninger om dette forhold, og det er således ikke muligt at udlede noget fra dommen, udover at det er muligt at dømme for putativt forsøg, når gerningspersonen befinder sig i en sådan faktisk vildfarelse, jf. STRFL §21.

7.2.2.1. Delkonklusion

Angående den subjektive betingelse om forsæt set i relation til de objektive betingelser om udtrykkelig billigelse, samt at denne vedrører en forbrydelse omfattet af STRFL kap. 12 eller 13, kan følgende konkluderes.

Vurderingen af om den subjektive betingelse er opfyldt i relation til disse to objektive betingelser vil ofte blive foretaget samlet, jf. smiley-dommen og f.eks. TfK2022.458Ø. Af dommene kan det ligeledes udledes, at der i rettens vurdering kan lægges vægt på ytringens sammenhæng med en eventuel førforbrydelse, ordlyden samt eventuelle forklaringer på, hvorfor ytringen er fremsat, her skal rettens frie bevisvurdering dog holdes for øje, jf. RPL §880, 2. pkt.

---

⁷⁷ Rigsadvokaten, 2022, s. 35

I forhold til kravet om forsæt til, at billigelsen skal vedrøre en forbrydelse omfattet af STRFL kap. 12 eller 13, er det særligt interessant, at gerningspersonen umiddelbart kan straffes for putativt forsøg i den situation, hvor den billige førforbrydelse viser sig ikke at høre under STRFL kap. 12 eller 13, men gerningspersonen havde forsæt til at billige en sådan førforbrydelse, jf. STRFL §21 og dommen fra retten i Glostrup d. 13. august år 2020.

8. Menneskeretligt perspektiv

Ovenfor er der lavet en retsdogmatisk analyse af den danske retstilstand vedrørende STRFL §136, stk. 2, imidlertid påvirker også andre forhold den danske retstilstand såsom menneskerettighederne, herunder er særligt retten til ytringsfrihed relevant. To forskellige bestemmelser er særligt centrale i beskyttelsen af ytringsfriheden: GRL §77 og EMRK art. 10⁷⁸. Det er nødvendigt at undersøge retstilstanden vedrørende STRFL §136, stk. 2 nærmere i lyset af disse for at besvare denne afhandlings problemformulering.

Angående ytringsfriheden skal det indledningsvist nævnes, at der sondres mellem den formelle og den materielle ytringsfrihed. Den formelle ytringsfrihed indebærer, at der ikke må anvendes forebyggende forholdsregler, mens den materielle ytringsfrihed indebærer, at der ikke kan pålægges straf for allerede fremsatte ytringer.⁷⁹

8.1. Grundlovens §77

Grundlovens §77 regulerer ytringsfriheden, og bestemmelsen har følgende ordlyd:

”Enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde på ny indføres.”

Med afsæt i sondringen mellem den materielle og formelle ytringsfrihed kan det herefter hurtigt udledes, at GRL §77 sikrer friheden til at lave offentlige ytringer, og samtidigt hermed forbydes censur samt andre forebyggende forholdsregler. Det følger af ordlyden samt den traditionelle opfattelse, at bestemmelsen ikke beskytter mod et efterfølgende ansvar for indholdet af fremsatte ytringer.⁸⁰ Det fremgår ligeledes af forarbejderne til STRFL §136, stk. 3, hvor følgende er angivet:

”Det er den overvejende opfattelse i den statsretlige litteratur, at grundlovens § 77 ikke beskytter den materielle ytringsfrihed... Justitsministeriet tilslutter sig denne retsopfattelse.”⁸¹

GRL §10 beskytter således udelukkende den formelle ytringsfrihed, mens den materielle ytringsfrihed ikke beskyttes af bestemmelsen. Idet STRFL §136, stk. 2 fastligger et efterfølgende ansvar for fremsatte ytringer, er GRL derfor ikke interessant at undersøge nærmere i denne

---

⁷⁸ <http://justitia-int.org/wp-content/uploads/2018/06/Faktaark-ytringsfrihed.pdf>

⁷⁹ Germer, 1973, s. 12

⁸⁰ Rytter, 2021, s. 281

⁸¹ LFF 2016-10-05 nr. 18 afsnit “3. Forholdet til grundloven og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention”

afhandling. Herefter er det udelukkende relevant at se nærmere på EMRK art. 10 i denne sammenhæng.

8.2. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 10

Af voksende betydning i dansk ret er EMRK, og dennes art. 10 beskytter bl.a. retten til ytringsfrihed⁸². I denne afhandling skal kun ytringsfriheden behandles, og der skal derfor ikke ses nærmere på retten til at modtage information, som også beskyttes af artiklen. Artiklen har følgende ordlyd:

”1. Enhver har ret til ytringsfrihed. Denne ret omfatter meningsfrihed og frihed til at give eller modtage meddelelser eller tanker, uden indblanding fra offentlig myndighed og uden hensyn til grænser. Denne Artikel forhindrer ikke stater i at kræve, at radio-, fjernsyns- eller filmforetagender kun må drives i henhold til bevilling.

2. Da udøvelsen af disse frihedsrettigheder medfører pligter og ansvar, kan den underkastes sådanne formelle bestemmelser, betingelser, restriktioner eller straffebestemmelser, som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, territorial integritet eller offentlig sikkerhed, for at forebygge uorden eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden for at beskytte andres gode navn og rygte eller rettigheder, for at forhindre udspredelse af fortrolige oplysninger eller for at sikre domsmagtens autoritet og upartiskhed.”

Artiklen beskytter dermed blandt andet retten til at ytre sig, og artiklen beskytter i modsætning til GRL §77 både den formelle og materielle ytringsfrihed⁸³. Dette gør artiklen relevant at se nærmere på i relation til STRFL §136, stk. 2. Forarbejderne til STRFL §136, stk. 2 fra år 1939 inddrager imidlertid ikke forholdet til EMRK, hvilket dog hænger sammen med, at EMRK først blev vedtaget i 1950 af Europarådet og ratificeret af Danmark samt trådte i kraft i år 1953⁸⁴. Det er derfor nødvendigt her at foretage en selvstændig undersøgelse af, om bestemmelsen er i strid med EMRK art. 10.

Ved brug af en ordlydsfortolkning kan det udledes af artiklens stk. 2, at ytringsfriheden ikke er absolut men derimod relativ, idet denne kan begrænses ved brug af forudgående indgreb eller efterfølgende

---

⁸² Greve, 2004, s. 58

⁸³ LFF 2016-10-05 nr. 18 afsnit “3. Forholdet til grundloven og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention”

⁸⁴ Munk-Hansen, 2021, s. 48

sanktioner, hvis betingelserne herfor er opfyldt. Betingelserne er at finde i artiklen, og de er som følger: 1) indgrebet skal have hjemmel, 2) indgrebet skal forfølge et anerkendelsesværdigt formål, som oplistet i artiklen, og 3) indgrebet skal være nødvendigt i et demokratisk samfund.

Ytringsfriheden er helt essentiel for samfundsudviklingen, og derfor er det også væsentligt at foretage en abstrakt undersøgelse af, om STRFL §136, stk. 2 udgør et indgreb i ytringsfriheden, og hvis dette er tilfældet dernæst, om et sådant indgreb er lovligt i medfør af EMRK art. 10, stk. 2⁸⁵. Undersøgelsen er abstrakt, idet denne tager udgangspunkt i selve bestemmelsen i modsætning til en konkret undersøgelse med afsæt i en dom. Dette er umiddelbart i strid med, at der efter EMRK art. 34 er krav om et konkret offer, før der kan rejses sag ved EMD, men denne fremgangsmåde findes alligevel at være relevant og nødvendig i nærværende sammenhæng for at fastholde systematikken og skabe overblik, og det skal hertil nævnes, at eksistensen af lovgivning kan være tilstrækkeligt til at udgøre et indgreb, hvilket gælder, når indgrebet er et forbud, som sanktioneres, hvis der sker overtrædelse heraf, jf. *Dudgeon v. The United Kingdom* para. 41⁸⁶. STRFL §136, stk. 2 udgør et forbud mod offentlige udtrykkelige billigelser af forbrydelser omfattet af STRFL kap. 12 og 13, og overtrædelse heraf sanktioneres.

8.2.1. Indgreb

For at undersøge, om STRFL §136, stk. 2 udgør et indgreb i ytringsfriheden er det indledningsvist nødvendigt at klarlægge, om billigelser i bestemmelsens forstand ligger indenfor ytringsfrihedens anvendelsesområde, jf. EMRK art. 10.

Det er tidligere i afhandlingen angivet, at en billigelse indebærer at ”tilslutte sig eller være tilfreds med; erklære sig enig i; godkende”⁸⁸, samt at billigelser i en digital verden sjældent vil være verbale, men derimod fremsættes i form af både tekst, redigering af billeder og f.eks. smiley-ikoner⁸⁹. Ytringsfriheden indebærer dog netop friheden til at ytre sig, uanset hvad ytringen vedrører, og hvilken form denne har, hvilket betyder, at både tekst, redigering af billeder og smiley-ikoner også vil være omfattet heraf⁹⁰. Det fremgår derudover direkte af ordlyden af EMRK art. 10, at ytringsfriheden gælder for ”enhver”, og hertil skal nævnes, at både ytringer angående personlige holdninger samt faktuelle oplysninger er omfattet. EMD tog i sagen *Leroy v. France* stilling til, hvorvidt en tegning,

---

⁸⁵ *Handyside v. The United Kingdom*, 1976, app.no 5493/72, para 49

⁸⁶ *Dudgeon v. The United Kingdom*, 1981, app.no 7525/76

⁸⁷ Rytter, 2021, s. 95

⁸⁸ Den danske ordbog, Billiger, <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=billiger>

⁸⁹ Se afsnit ”7.1.2. Udtrykkeligt billiger”

⁹⁰ Rytter, 2021, s. 284

som viste terrorangrebet på World Trade Center d. 11. september 2001 med teksten, ”Vi havde alle drømt om det... Hamas gjorde det”⁹¹, kunne anses som beskyttet af EMRK art. 10. Ytringen var fremsat af en tegner, som havde fået ytringen offentliggjort hos et blad. Der var dog ikke tale om, at tegneren blot, som det kan ses ved journalister, formidlede andre personers holdninger. EMD kom i sagen frem til, at ytringen var omfattet af anvendelsesområdet for EMRK art. 10⁹². Ytringen i sagen minder om de ytringer, som er omfattet af STRFL §136, stk. 2’s anvendelsesområde, hvilket illustrerer, at billigelser af denne karakter er omfattet af anvendelsesområdet for EMRK art. 10. Som altid når der anvendes retspraksis fra EMD skal det dog erindres, at denne domstol benytter en dynamisk fortolkning, hvilket indebærer, at domstolen ikke nødvendigvis vil komme frem til samme resultat nu, men *Leroy v. France* blev afsagt i år 2008, og der er ikke umiddelbart sket en forandring i samfundet, som vil kunne ændre herpå, omvendt skal der dog tages et vis forbehold hver gang retspraksis fra EMD benyttes. Det kan dog på denne baggrund indledningsvist konkluderes, at billigelser omfattet af STRFL §136, stk. 2 umiddelbart er omfattet af ytringsfrihedens anvendelsesområde, jf. EMRK art. 10.

På trods af denne konklusion, kan EMRK art. 17 medføre, at sådanne billigelser ikke er beskyttet af ytringsfriheden uanset, at disse umiddelbart falder indenfor anvendelsesområde. EMD udtalte i *Paksas v. Lithuania*, at det var formålet med EMRK art. 17 at forhindre enkelt personer og grupper med totalitære hensigter i at udnytte frihedsrettighederne i EMRK til deres egen fordel, og EMD udtalte samtidigt, at EMRK art. 17 kun skal finde anvendelse på ekstreme tilfælde⁹³. STRFL §136, stk. 2 vedrører overtrædelser, hvor gerningspersonen har andre holdninger end størstedelen af samfundet, og denne benytter ytringsfriheden til at udtrykke disse. Bestemmelsen vedrører ytringer af mere eller mindre ekstrem karakter, idet bestemmelsen kan rumme et vidt spænd af billigelser⁹⁴. EMRK art. 17 vil med baggrund heri formentlig finde anvendelse på visse ytringer omfattet af STRFL §136, stk. 2⁹⁵. Dette er dog ikke nødvendigvis tilfældet for alle ytringer omfattet af STRFL §136, stk. 2, hvortil skal nævnes, at brugen af art. 17 blev afvist i *Leroy v. France*⁹⁶. Det fremstår på baggrund heraf uklart, hvorvidt EMRK art. 17 vil finde anvendelse i en sag vedrørende hele STRFL §136, stk. 2, og dette må afvente afklaring hos EMD.

---

⁹¹ *Leroy v. France*, 2008, app.no. 36109/03, para. 5-6 (Forfatters oversættelse)

⁹² *Leroy v. France*, 2008, app.no. 36109/03, para. 36

⁹³ *Paksas v. Lithuania*, 2011, app.no. 34932/04, para. 87

⁹⁴ Se afsnit ”7.1.3. Straffelovens 12. eller 13. kapitel”

⁹⁵ Baumbach, 2021, s. 236

⁹⁶ *Leroy v. France*, 2008, app.no. 36109/03, para. 27

Hvis EMRK art. 17 ikke finder anvendelse, er spørgsmålet herefter om STRFL §136, stk. 2 reelt udgør et indgreb i ytringsfriheden. Før der kan siges at være tale om et indgreb, er det nødvendigt, at borgeren bliver direkte og mærkbart berørt af forholdet. I denne abstrakte undersøgelse er der ikke tale om en konkret borger, som bliver berørt, men derimod en undersøgelse af selve bestemmelsen, hvilket dog også er tilstrækkeligt til at opfylde denne betingelse, idet borgere bliver pålagt straf ved overtrædelse heraf. Derudover er det nødvendigt, at en offentlig myndighed er ansvarlig for indgrebet, hvilket også er tilfældet her. Afslutningsvist skal der være tale om et reelt indgreb overfor blot en manglende handling, og denne betingelse er også opfyldt, idet der foreligger en begrænsning i muligheden for at fremsætte ytringer. De tre betingelser er dermed umiddelbart opfyldt.⁹⁷ At de tre betingelser er opfyldt medfører, at der er tale om et indgreb i ytringsfriheden, hvilket understøttes af Trine Baumbach, Jacob Mchangama og Justitia, som alle har anført, at STRFL §136, stk. 2 udgør et indgreb⁹⁸⁹⁹¹⁰⁰. På denne baggrund skal det nedenfor undersøges, om indgrebet er lovligt med hjemmel i EMRK art. 10, stk. 2¹⁰¹.

8.2.2. Betingelser for et lovligt indgreb

Det er forsigtigt konkluderet, at STRFL §136, stk. 2 udgør et indgreb i EMRK art. 10 såfremt, EMRK art. 17 ikke er anvendelig¹⁰². Det er på baggrund heraf nødvendigt at undersøge, om indgrebet er lovligt med hjemmel i EMRK art. 10, stk. 2. Betingelserne herfor er: 1) indgrebet skal have hjemmel, 2) indgrebet skal forfølge et anerkendelsesværdigt formål, som oplistet i artiklen, og 3) indgrebet skal være nødvendigt i et demokratisk samfund. Disse betingelser skal systematisk undersøges enkeltvist nedenfor.

8.2.2.1. Hjemmel

For at afklare om indgrebet hører under undtagelsen i EMRK art. 10, stk. 2, skal det indledningsvist undersøges, om indgrebet har hjemmel. Der er her tale om et kvalificeret hjemmelskrav, idet der skal være tale om 1) et retsgrundlag i national ret, 2) som er tilgængeligt for borgeren, og 3) som er klart og præcist for at undgå retsusikkerhed¹⁰³. Krav nr. 1 er opfyldt, idet STRFL §136, stk. 2 i sig selv

---

⁹⁷ Rytter, 2021, s. 94 ff.

⁹⁸ Baumbach, 2014, s. 251

⁹⁹ <https://www.mm.dk/artikel/smiley-terrorister-ytringsfrihedens-graenseland>

¹⁰⁰ Mchangama, 2015, s. 13

¹⁰¹ Guide on Article 10 of the European Convention on Human Rights, 2022, afsnit "The three assessment criteria": the lawfulness of the interference, its legitimacy, and its necessity in a democratic society"

¹⁰² Se afsnit "8.2.1. Indgreb"

¹⁰³ Rytter, 2021, s. 97

udgør et retsgrundlag i dansk ret, og krav nr. 2 er ligeledes opfyldt, idet STRFL blev tilgængelig for enhver borger ved offentliggørelse i Lovtidende, jf. LBKG 2016-08-10 nr. 1098 §2.

Spørgsmålet er herefter, om det tredje krav er opfyldt. For at besvare dette spørgsmål skal ovenstående analyse af STRFL §136, stk. 2's anvendelsesområde inddrages, idet det heraf kan udledes, at der er visse usikkerheder angående bestemmelsens anvendelsesområdet¹⁰⁴. Det tredje krav svarer umiddelbart til legalitetsprincippet i STRFL §1 samt EMRK art. 7, og en uklar bestemmelse vil således ikke blot medføre, at betingelsen om hjemmel i EMRK art. 10, stk. 2 ikke er opfyldt, men også at bestemmelsen ikke lever op til legalitetsprincippet i STRFL §1 samt EMRK art. 7. Der forekommer en vis usikkerhed angående STRFL §136, stk. 2, hvilket bestyrkes af, at bestemmelsen har fået et digitalt anvendelsesområde, som ikke var tiltænkt i år 1939 ved bestemmelsens indførelse. Dette medfører dog ikke nødvendigvis, at bestemmelsen ikke opfylder det tredje krav, STRFL §1 eller EMRK art. 7, idet lovgivningen er tilladt at indeholde brede termer og skønselementer således, at denne f.eks. kan rumme digitale overtrædelser¹⁰⁵. At bestemmelsen indeholder brede termer og skønselementer er altså ikke i sig selv tilstrækkeligt til, at den tredje betingelse ikke er opfyldt. På baggrund heraf, er den tredje betingelse umiddelbart opfyldt, hertil hører dog et forbehold, idet denne vurdering kan indeholde flere momenter. Det er dernæst relevant at undersøge, om indgrebet forfølger et anerkendelsesværdigt formål, jf. EMRK art. 10, stk. 2.

8.2.2.2. Anerkendelsesværdigt formål

Det skal her undersøges, om den anden betingelse i EMRK art. 10, stk. 2 er opfyldt, og dermed om STRFL §136, stk. 2 forfølger et anerkendelsesværdigt formål. De anerkendelsesværdige formål er udtømmende oplistet i EMRK art. 10, stk. 2, og de skal som hovedregel fortolkes indskrænkende¹⁰⁶. Formålene er, som følger: ”den nationale sikkerhed, territorial integritet eller offentlig sikkerhed, for at forebygge uorden eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden for at beskytte andres gode navn og rygte eller rettigheder, for at forhindre udspredelse af fortrolige oplysninger eller for at sikre domsmagtens autoritet og upartiskhed”, jf. EMRK art. 10, stk. 2. I forarbejderne til STRFL §136, stk. 2 står skrevet, at:

”...det i særlig Grad maa anses for uheldigt, at nogen ustraffet offentlig skal kunne give det sin Tilslutning, at der bliver begaaet Forbrydelser mod Statens

---

¹⁰⁴ Se afsnit ”7.1. De objektive betingelser” og ”7.2. Den subjektive betingelse”

¹⁰⁵ Rytter, 2021, s. 98

¹⁰⁶ Rytter, 2021, s. 99 f.

Selvstændighed og Sikkerhed eller mod Statsforfatningen og de øverste Statsmyndigheder...”¹⁰⁷

Når dette sammenholdes med beskyttelseshensynet, som er, at borgere ikke skal opildne hinanden til forbrydelse, kan det udledes, at bestemmelsen varetager et hensyn til samfundet. Hurtigt kan det herefter udledes, at kun nogle af hensynene oplyst i EMRK art. 10, stk. 2 er relevante i denne sammenhæng, hvilket drejer sig om følgende: hensynet til den nationale sikkerhed, hensynet til den offentlige sikkerhed samt hensynet til at forebygge uorden og forbrydelse.

I *Leroy v. France* fandt EMD, at indgrebet forfulgte hensynet til den offentlige sikkerhed samt hensynet til forebyggelse af uorden og forbrydelse, hvilket var begrundet i bekæmpelse af terrorisme og nødvendigheden af, at myndigheder var opmærksomme på forhold, der kunne øge volden¹⁰⁸. EMD accepterede således, at en billigelse lignende dem, som er omfattet af STRFL §136, stk. 2, blev kriminaliseret af hensyn til den offentlige sikkerhed og hensyn til at forebygge uorden og forbrydelse. Retstilstanden er dog uklar i relation til, om alle ytringer omfattet af STRFL §136, stk. 2 vil kunne høre under disse hensyn, og nærmere afklaring må på baggrund heraf afvente afgørelse hos EMD. Dernæst skal det undersøges, hvorvidt den tredje betingelse i EMRK art. 10, stk. 2 er opfyldt.

8.2.2.3. Nødvendigt i et demokratisk samfund

I nærværende afsnit skal det undersøges, om den tredje betingelse for indgreb er opfyldt, jf. EMRK art. 10, stk. 2. Denne betingelse indebærer, at indgrebet skal være nødvendigt i et demokratisk samfund, og heri ligger en proportionalitetsvurdering. Der skal således være et rimeligt forhold mellem mål og midler, før betingelsen er opfyldt. Målet her at forhindre, at borgere opildner hinanden til forbrydelse, mens midlet er at begrænse borgernes ytringsfrihed ved brug af STRFL §136, stk. 2. EMD har selv præciseret, hvad der er indeholdt i proportionalitetsvurderingen, heri ligger: 1) at indgrebet skal være en følge af et påtrængende samfundsmæssigt behov, og 2) at indgrebet skal være rimeligt set i forhold til formålet, som forfølges¹⁰⁹. For at undersøge, om disse to betingelser er opfyldte, kan mange forhold inddrages, men denne afhandling kan kun rumme en del heraf, som vil blive gennemgået nedenfor, heraf kommer også et forbehold for, at inddragelse af yderligere forhold vil kunne lede til en anden konklusion¹¹⁰.

---

¹⁰⁷ LFF 1939-01-13 nr. L23 afsnit ”Bemærkninger til foranstaaende Lovforslag.”

¹⁰⁸ *Leroy v. France*, 2008, app.no. 36109/03, para. 36

¹⁰⁹ Rytter, 2021, s. 101

¹¹⁰ Rytter, 2021, s. 101 f.

EMD har udtalt følgende med henvisning til et demokratisk samfund:

”Freedom of expression constitutes one of the essential foundations of such a society, one of the basic conditions for its progress and for the development of every man.”¹¹¹

Hvilket illustrerer, at ytringsfriheden er en grundliggende og central rettighed, og dermed skal ytringsfriheden vægte tungt i denne proportionalitetsvurdering¹¹². Ytringsfriheden vægter således tungt for, at indgrebet ikke er proportionalt. Det ses imidlertid i trykt retspraksis angående STRFL §136, stk. 2, at domstolene kan lægge vægt på, at billigelsen har angået en førforbrydelse, som har indskrænket ytringsfriheden¹¹³. Der kan dermed også være tale om tungtvejende hensyn for at foretage indgrebet, og dermed at dette er proportionalt. Der vil således ske en kollision mellem menneskerettigheder med ytringsfriheden på begge sider.

Om indgrebet er nødvendigt og egnet til at opnå formålet, er også relevant at inddrage i denne afvejning. Indgrebet er umiddelbart egnet til at undgå, at borgere opildner hinanden til kriminalitet omfattet af STRFL kap. 12 og 13, og denne betingelse ses også oftest opfyldt efter EMD's vurdering, medmindre der forelægger magtfordrejning, hvilket ikke ses at være tilfældet her. Spørgsmålet er herefter om indgrebet er nødvendigt som middel til at opnå formålet. Her skal det hovedsageligt tillægges vægt, om mindre vidtgående indgreb ligeledes kunne have opnået formålet.¹¹⁴¹¹⁵ STRFL §136, stk. 2 gør det muligt at pålægge bødestraf eller fængselsstraf for overtrædelser, men en konklusion på, om mindre vidtgående indgreb ville være tilstrækkelige, vil kræve en retsdogmatisk analyse af straffniveauet for bestemmelsen og effekten heraf, hvilket denne afhandling ikke tillader.

I proportionalitetsvurderingen skal det ligeledes indgå, om billigelserne vedrører emner, som har samfundsmæssig relevans. Dette fandtes ikke at være tilfældet for ytringer, som er omfattet af STRFL §136, stk. 3, idet forarbejderne hertil indeholder følgende vurdering:

---

¹¹¹ Handyside v. The United Kingdom, 1976, app.no 5493/72, para. 49

¹¹² Kjølbros, 2023, s. 1092

¹¹³ Til illustration se U2016.1743Ø

¹¹⁴ Guide on Article 10 of the European Convention on Human Rights, 2022, afsnit "The least restrictive measure"

¹¹⁵ Rytter, 2021, s. 102

”Ministeriet har endvidere lagt vægt på, at de pågældende ytringer (udtrykkelig billigelse af f.eks. drab og flerkoneri) i almindelighed vil være af begrænset samfundsmæssig interesse.”¹¹⁶

Det samme kan herefter forsigtigt anføres angående billigelserne omfattet af bestemmelsens stk. 2, hvilket kan betyde, at indgrebet er proportionalt. Omvendt kan billigelserne omfattet af STRFL §136, stk. 2 dog lede til samfundsdebat, som er nødvendigt i et demokratisk samfund. Også ekstreme holdninger kan være relevante at formidle, jf. *Jersild v. Danmark*¹¹⁷, som dog hovedsageligt er relevant for journalister.¹¹⁸ Billigelserne omfattet af STRFL §136, stk. 2 vil ofte vedrøre nyligt begåede terrorangreb, hvilket særligt indikerer, at der er tale om ytringer med samfundsmæssig relevans. Hvorvidt billigelserne kan siges at være samfundsmæssigt relevante forekommer med baggrund heri at være uklart.

Afslutningsvist er det væsentligt at inddrage, at EMD har udtalt, at:

”... the national authorities enjoy a wide margin of appreciation in matters of morals...”¹¹⁹

Hvilket kan være af betydning i relation til STRFL §136, stk. 2. Det kan overvejes, hvorvidt kriminaliseringen i bestemmelsen indeholder et moralsk aspekt, idet samfundet ikke vil tolerere at skulle høre på denne type udbrud, hvilket kan medføre en særligt vid skønsmargin for staten. Det er dog alene EMD, som afgør rækkevidden af skønsmarginen i den konkrete sag, og derfor må denne sondring afvente afklaring hos EMD¹²⁰.

Det er ovenfor undersøgt, hvorvidt de to krav til proportionalitetsvurderingen er opfyldte, og dermed er der søgt en konklusion på, om indgrebet er nødvendigt i et demokratisk samfund. En endelig konklusion kan ikke nås i denne afhandling, idet retstilstanden er uklar og afventer afklaring hos EMD. Det kan dog imidlertid konkluderes, at flere elementer er af betydning i denne afvejning, herunder bl.a., at ytringsfriheden er en fundamental rettighed, at indgrebet er egnet og måske nødvendigt, at billigelserne kan være af samfundsmæssig relevans, og afslutningsvist at der foreligger

---

¹¹⁶ LFF 2016-10-05 nr. 18 afsnit ”3. Forholdet til grundloven og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention”

¹¹⁷ *Jersild v. Danmark*, 1994, app.no 15890/89

¹¹⁸ Rytter, 2021, s. 297 f.

¹¹⁹ *Open Door and Dublin Well Woman v. Ireland*, 1992, app.no. 14234/88, para. 68

¹²⁰ Baumbach, 2014, s.94

en udvidet skønsmargin såfremt, at kriminaliseringen er af moralsk karakter. Derudover vil en evt. brug af EMRK art. 17 kunne indikere, at indgrebet er proportionalt¹²¹.

8.2.2.4. Delkonklusion

Det er indledningsvist forsigtigt konkluderet, at STRFL §136, stk. 2 umiddelbart kan rummes af anvendelsesområdet for EMRK art. 10, men at det er usikkert, hvorvidt EMRK art. 17 vil finde anvendelse i en sag vedrørende bestemmelsen. Det er herefter forsigtigt konstateret, at bestemmelsen udgør et indgreb i ytringsfriheden efter EMRK art. 10. Herefter var det relevant at undersøge, om indgrebet har hjemmel i EMRK art. 10, stk. 2 og dermed ikke er i strid med retten til ytringsfrihed, jf. EMRK art. 10. Konklusionen er dog behæftet med et forbehold, idet denne afhandling ikke har et omfang, som retfærdiggør en komplet analyse, derimod er de væsentligste forhold inddraget. Derudover bidrager det til usikkerheden, at STRFL §136, stk. 2 har et meget vidt anvendelsesområde. Følgende kan dog forsigtigt konkluderes.

Tre betingelser skal ifølge ordlyden af EMRK art. 10, stk. 2 være opfyldt, før et indgreb har hjemmel heri: 1) indgrebet skal have hjemmel, 2) indgrebet skal forfølge et anerkendelsesværdigt formål, som oplyst i artiklen, og 3) indgrebet skal være nødvendigt i et demokratisk samfund.

I relation til den første betingelse om hjemmel skal det anføres, at der er tale om et kvalificeret hjemmelskrav, og de tre krav herfor er gennemgået. Her er det konkluderet, at kravet om retsgrundlag i national ret og kravet om, at dette er tilgængeligt for borgeren, er opfyldt, jf. LBKG 2016-08-10 nr. 1098 §2. Angående det tredje krav om klart og præcist retsgrundlag kan der drages paralleller til legalitetsprincippet i STRFL §1 og EMRK art. 7, og det er inddraget, at der er usikkerheder forbundet med STRFL §136, stk. 2's anvendelsesområde, men konstateret, at det tredje krav formentlig også er opfyldt, idet lovgivningen er tilladt at indeholde brede termer og skønselementer. Dermed kan det forsigtigt konkluderes, at den første betingelse i EMRK art. 10, stk. 2 er opfyldt.

Vedrørende den anden betingelse angående et anerkendelsesværdigt formål kan det udledes af forarbejderne til stk. 2 og beskyttelseshensynet, at bestemmelsen formentlig forfølger følgende hensyn: hensynet til den nationale sikkerhed, hensynet til den offentlige sikkerhed samt hensynet til at forebygge uorden og forbrydelse. Samtidigt indikerer sammenlignelig retspraksis, at EMD vil komme frem til, at hensynet til den offentlige sikkerhed samt hensynet til forebyggelse af uorden og forbrydelse varetages med bestemmelsen, jf. Leroy v. France para. 36¹²². Retstilstanden er dog uklar

---

¹²¹ Se diskussionen i afsnit "8.2.1. Indgreb"

¹²² Leroy v. France, 2008, app.no. 36109/03

i relation til, om alle ytringer omfattet af STRFL §136, stk. 2 vil kunne høre under disse hensyn, og nærmere afklaring må således afvente afgørelse hos EMD.

I relation til den tredje betingelse angående nødvendigheden i et demokratisk samfund er flere forhold inddraget for at konkludere på, om de to krav hertil er opfyldt: 1) at indgrebet skal være en følge af et påtrængende samfundsmæssigt behov, og 2) at indgrebet skal være rimeligt set i forhold til formålet, som forfølges. Her er det konstateret, at ytringsfriheden i afvejningen skal vægte tungt imod, at indgrebet er lovligt, men samtidigt er det konstateret, at ytringer, som omfattet af STRFL §136, stk. 2, har en sådan karakter, at de kan medvirke til at begrænse ytringsfriheden for andre, og derfor kan ytringsfriheden umiddelbart også vægte tungt for, at indgrebet skal foretages. Der vil således ske en kollision mellem menneskerettigheder med ytringsfriheden på begge sider. Derudover er indgrebet erklæret egnet til at opnå formålet, mens der ikke kan konkluderes på, om dette er nødvendigt. Hvorvidt billigelserne kan siges at have samfundsmæssig relevans forekommer derudover efter nærmere undersøgelse at være uafklaret, jf. bl.a. LFF 2016-10-05 nr. 18 og *Jersild v. Danmark*. Afslutningsvist i denne afvejning er det konkluderet, at stater har en bredere skønsmargin vedrørende moralske anliggender, hvorvidt dette har betydning for nærværende afvejning må dog afvente afklaring hos EMD. En endelig konklusion på, om de to krav til proportionalitetsvurderingen er opfyldt, kan ikke nås i denne afhandling, idet retstilstanden er uklar og afventer afklaring hos EMD. Det er derfor usikkert, om den tredje betingelse er opfyldt.

På baggrund heraf er det uklart, hvorvidt de tre kumulative betingelser i EMRK art. 10, stk. 2 er opfyldte, og der kan derfor ikke entydigt konkluderes på, om STRFL §136, stk. 2 udgør et lovligt indgreb med hjemmel heri. Formålet med denne afhandling er dog også udelukkende at belyse retstilstanden på området. Hertil skal nævnes, at Justitia har vurderet, at STRFL §136, stk. 2 som udgangspunkt er forenelig med EMRK art. 10¹²³. Derudover har Trine Baumbach anført i retslitteraturen, at STRFL §136, stk. 2 uden videre er omfattet af undtagelsen i EMRK art. 10, stk. 2¹²⁴. Omvendt har Vagn Greve anført, at EMD formentlig i en evt. sag vil komme frem til, at STRFL §136, stk. 2 helt eller delvist skal underkendes som følge af EMRK art. 10¹²⁵. Dette bekræfter blot den usikre retstilstand.

---

¹²³ Mchangama, 2015, s. 17

¹²⁴ Baumbach, 2014, s. 251

¹²⁵ Greve, 2008, s. 58

8.2.3. Inddragelse af ytringsfriheden i retspraksis

Med baggrund i konklusionen ovenfor kan det anføres, at STRFL §136, stk. 2 i hvert fald udgør en undtagelse til ytringsfriheden uanset om denne er lovlig eller ej, jf. EMRK art. 10, idet der er tale om en undtagelse, skal denne fortolkes indskrænkende, og hensynet til ytringsfriheden kan medføre straffrihed for egentlige overtrædelser af STRFL §136, stk. 2¹²⁶¹²⁷¹²⁸. Når de danske domstole skal fastlægge anvendelsesområdet for STRFL §136, stk. 2, skal bestemmelsen således fortolkes på en måde, som indebærer, at de ytringer, som borgeren har en menneskeret til at fremsætte, falder udenfor anvendelsesområdet¹²⁹. Spørgsmålet er herefter, om der bliver taget højde herfor i dansk retspraksis angående bestemmelsen. Et par steder i trykt retspraksis ses det, at ytringsfriheden bliver inddraget i domstolens overvejelser, herunder Mansour-dommen og retten i Roskildes dom af 2. marts 2022. Ligeledes fremgår det af U2008.1285Ø, at en ytring vedrørende at fortsætte med at demonstrere ikke var omfattet af anvendelsesområdet for STRFL §136, stk. 2 på trods af, at ytringen forekom i sammenhæng med uroligheder i Kalundborg, hvor der ligeledes skete ildspåsættelser, hvilket indikerer en indskrænkende fortolkning af bestemmelsen. På den anden side ses ytringsfriheden at kunne inddrages som argument for indgrebet i de tilfælde, hvor billigelsen udgør en generel trussel mod ytringsfriheden¹³⁰.

Som hovedregel bliver ytringsfriheden dog ikke inddraget i domstolenes begrundelser i den trykte retspraksis, jf. f.eks. Tfk2007.774Ø, medalje-dommen og U2008.1285Ø. På trods af at ytringsfriheden burde bevirke, at STRFL §136, stk. 2 bliver fortolket indskrænkende, ses dette altså ikke at være tilfældet i den trykte retspraksis, idet ytringsfriheden som hovedregel ikke bliver inddraget. Her skal dog tages forbehold for anklagemyndighedens tiltalepraksis, idet den indskrænkende fortolkning kan være afspejlet heri, idet sigtelser kan være opgivet på baggrund af en indskrænkende fortolkning af bestemmelsen, hvilket dog ikke er muligt at udlede af den trykte retspraksis.

Flere stater har ratificeret EMRK, og det er derfor relevant at skele til, hvordan øvrige lande inddrager EMRK art. 10 i deres retspraksis. I norsk ret ses ytringsfriheden inddraget i en lignende sag, som blev ført mod stifteren af en norske gruppe kaldet Profetens Ummah, idet byretten udtalte følgende:

---

¹²⁶ Baumbach, 2014, s. 251 f.

¹²⁷ Baumbach, 2021, s. 235

¹²⁸ Greve, 2008, s. 57

¹²⁹ Baumbach, 2021, s. 23

¹³⁰ Se U2016.1743Ø

” ... ytringsfriheten skal tillegges meget stor vekt. I dette ligger at der må være adgang til å gi uttrykk for meninger som vekker sterke reaksjoner... Det er først og fremst de avskyvekkende utsagn som setter vår forståelse av prinsippet om ytringsfrihet på prøve.”¹³¹

I modsætning til dansk ret ses der i norsk ret således at blive lagt afgørende og explicit vægt på ytringsfriheden sammen med en innskærkende fortolkning af den relevante norske straffebestemmelse¹³². Dette står umiddelbart i kontrast til den danske anvendelse af ytringsfriheden i relation til STRFL §136, stk. 2.

---

¹³¹ Mchangama, 2015, s. 11 ff. angående Oslo tingrett TOSLO-2014-114499 (14-114499MED-OTIR/01)

¹³² Mchangama, 2015, s. 11 ff.

9. Konklusion

På baggrund af afhandlingens beskrivende, analyserende og systematiserende fremgangsmåde i henhold til den retsdogmatiske metode er STRFL §136, stk. 2 belyst i et digitalt perspektiv. STRFL §136, stk. 2 blev indført i år 1939, og den indeholder både flere objektive betingelser samt en subjektiv betingelse. Undersøgelsen heraf er dog hæmmet af, at der kun findes et fåtal af trykte domme på området, samt at disse sjældent ses at frifinde tiltalte for overtrædelse af bestemmelsen, og retstilstanden er på baggrund heraf usikker. Hele denne afhandling har dog også det forbehold, at en mere tilbundsående analyse kan komme frem til andre konklusioner, og således må det videre arbejde tages op af øvrige forfattere. Følgende er imidlertid konkluderet.

Indledningsvist er de objektive betingelser belyst enkeltvist, hvilket har ledt til følgende konklusioner. Angående den objektive betingelse om offentlighed ledte en ordlyds- samt formålsfortolkning til at konkludere, at ytringer er offentlige, når de fremsættes således at en bredere offentlighed har adgang til/mulighed for at overvære disse, mens ytringer ikke kan anses som offentlige, når de er fremsat i en lukket sammenhæng. Set i denne sammenhæng er det konstateret, at der vil være et bredere anvendelsesområde for bestemmelsen i en digital tidsalder. Generelt for online opslag er det derudover konkluderet, at domstolene tillægger det vægt, om disse er fremsat på grupper/profiler, som de facto kan anses som værende åbne eller private, samt hvor mange venner/medlemmer profilen/gruppen har, jf. smiley-dommen og TfK.2017.725V. De samme principper gælder formentlig for opslag på alle sociale platforme, hvor der foregår interaktion mellem flere brugere, jf. bl.a. smiley-dommen og TfK2022.458Ø. Udover opslag kan også andre former for online ytringer opfylde den objektive betingelse om offentlighed, dette gælder bl.a. tv-interviews, som vises online, jf. U2018.393Ø. Derudover vil online beskeder til en enkelt person formentlig ikke være omfattet af offentlighedsbegrebet, mens beskeder til 150 personer derimod vil være tilstrækkeligt, jf. Mansour-dommen og TfK2020.464Ø.

Angående den objektive betingelse om udtrykkelig billigelse er det konkluderet ud fra en ordlyds- samt formålsfortolkning, at der eksisterer en vis bagatelgrænse, og at der skal ske en indskrænkende fortolkning af kravet om udtrykkelig billigelse. Den trykte retspraksis viste dog, at der ift. digitale ytringer ikke umiddelbart sker en indskrænkende fortolkning, og kravet om, at billigelsen skal være udtrykkelig, ses ikke i trykt retspraksis at blive tillagt særlig vægt, jf. f.eks. medalje-dommen. Anklagemyndighedens tiltalepraksis kan dog afspejle, at bestemmelsen bliver fortolket indskrænkende, og at der findes en bagatelgrænse i ordet, udtrykkeligt. Det er derudover på baggrund

af Mansour-dommen, Jørn Vestergaards udtalelser, LFF 2016-10-05 nr. 18 samt smiley-dommen udledt, at en ytring skal ses i den konkrete sammenhæng, herunder sammensætning af billede, tekst, anvendte farver og symboler, og i en generel sammenhæng, hvor der skal ses på hvilke andre forhold, der gør sig gældende for den potentielle gerningsperson.

Angående den objektive betingelse om, at billigelsen skal vedrøre forbrydelser omfattet af STRFL kap. 12 eller 13, viste en ordlydsfortolkning, at det er afgørende for indholdet af STRFL §136, stk. 2 hvilke bestemmelser, som er indeholdt i STRFL kap. 12 og 13. På baggrund af ordlyds- og formålsfortolkningen samt en analyse af trykt retspraksis er det derudover forsigtigt konkluderet, at kriminaliseringen er både bagud- og fremadrettet, jf. bl.a. Medalje-dommen, Mansour-dommen og LFF 2016-10-05 nr. 18. En særlig problemstilling knytter sig dog til billigelse af førforbrydelser, idet det var relevant at undersøge, om billigelsens tidsmæssige tilknytning til førforbrydelsen skal tillægges vægt. Det er af trykt retspraksis udledt, at det er tilstrækkeligt til at opfylde denne objektive betingelse, at førforbrydelsen, først efter billigelsen bliver fremsat, bliver dømt som hørende under STRFL kap. 12 eller 13, jf. U2018.393Ø og Medalje-dommen. Ydermere er det konkluderet, at det er domstolene, som har kompetencen til at vurdere, om en førforbrydelse er omfattet af kapitlerne, jf. U2018.393Ø, smiley-dommen og AM2017.01.17V.

Dernæst blev der foretaget en retsdogmatisk analyse af den subjektive betingelse i STRFL §136, stk. 2. Det er på baggrund heraf konkluderet, at der udelukkende kan straffes for forsætlig overtrædelse af bestemmelsen, jf. STRFL §19 modsætningsvist. Angående forsæt til offentlig fremsættelse af ytringen er det konkluderet, at de lavere grader af forsæt er særligt interessante her, hvilket skyldes, at det ikke altid er forudsigeligt hvor mange personer, som vil få adgang til en ytring på en online platform, men at også de lavere grader af forsæt er tilstrækkelige, jf. Medalje-dommen og TfK2017.725V. Derudover er det konkluderet, at gerningspersonens forsæt er af afgørende betydning, idet den gerningsperson, som fremsætter en billigelse i en lukket sammenhæng, men som har forsæt til at udbrede denne i en videre kreds, kan straffes for putativt forsøg på overtrædelse af STRFL §136, stk. 2, jf. STRFL §21. Mens det, angående forsæt til udtrykkelig billigelse og at denne vedrører forbrydelser omfattet af STRFL kap. 12 eller 13, er konkluderet, at vurderingen heraf ofte vil blive foretaget samlet, jf. bl.a. TfK2022.458Ø og smiley-dommen. Af disse domme er det ligeledes udledt, at der i rettens vurdering kan lægges vægt på ytringens sammenhæng med en eventuel førforbrydelse, ordlyden samt eventuelle forklaringer på, hvorfor ytringen er fremsat, dog skal rettens frie bevisvurdering holdes for øje, jf. RPL §880, 2. pkt. I forhold til kravet om forsæt til, at billigelsen vedrøre en forbrydelse omfattet af STRFL kap. 12 eller 13, er det særligt interessant, at

gerningspersonen kan straffes i den situation, hvor den billige handling viser sig ikke at høre under kapitlerne, men gerningspersonen havde forsæt til at billige en sådan forbrydelse. Gerningspersonen befinder sig her i en faktisk vildfarelse og kan umiddelbart straffes for putativt forsøg på overtrædelse af STRFL §136, stk. 2, jf. STRFL §21 og dommen fra retten i Glostrup af d. 13. august 2020.

Ydermere er STRFL §136, stk. 2 undersøgt i relation til retten til ytringsfrihed, jf. GRL §77 og EMRK art. 10. Brugen af GRL §77 blev hurtigt afvist med baggrund i en ordlydsfortolkning, den traditionelle opfattelse samt forarbejderne til STRFL §136, stk. 3, idet denne bestemmelse ikke beskytter den materielle ytringsfrihed. EMRK art. 10 beskytter i modsætning til GRL §77 både den formelle og materielle ytringsfrihed og blev derfor undersøgt nærmere. Det er i denne relation forsigtigt konkluderet, at billigelser omfattet af STRFL §136, stk. 2 umiddelbart kan rummes af anvendelsesområdet for EMRK art. 10, men at det er usikkert, hvorvidt EMRK art. 17 vil finde anvendelse i en sag vedrørende STRFL §136, stk. 2. Det er herefter forsigtigt konkluderet, at bestemmelsen udgør et indgreb i ytringsfriheden efter EMRK art. 10. Herefter blev det relevant at undersøge, om indgrebet har hjemmel i undtagelsesbestemmelsen i EMRK art. 10, stk. 2 og dermed opfylder de tre betingelser herfor. På baggrund af analysen er det uklart, hvorvidt de tre kumulative betingelser i EMRK art. 10, stk. 2 er opfyldte, og der er derfor ikke klart konkluderet på, om STRFL §136, stk. 2 udgør et lovligt indgreb. Retslitteraturen bekræfter den usikre retstilstand.

Det er ydermere konkluderet, at STRFL §136, stk. 2 skal fortolkes indskrænkende, idet der er tale om en undtagelse til ytringsfriheden, jf. EMRK art. 10, uanset om denne er lovlig eller ej, og at hensynet til ytringsfriheden kan medføre straffrihed for egentlige overtrædelser af STRFL §136, stk. 2. Som hovedregel bliver STRFL §136, stk. 2 dog ikke fortolket indskrænkende i den trykte retspraksis, hvilket er illustreret ved, at ytringsfriheden ikke bliver udtrykkeligt inddraget i domstolenes begrundelser i den trykte retspraksis, jf. f.eks. Tfk2007.774Ø, medalje-dommen og U2008.1285Ø. Hertil skal dog tilføjes, at den indskrænkende fortolkning kan være afspejlet i tiltalepraksis. I modsætning til dansk ret ses der i norsk ret at blive lagt afgørende og explicit vægt på ytringsfriheden sammen med en indskrænkende fortolkning af den relevante norske straffebestemmelse. Dette står umiddelbart i kontrast til den danske anvendelse af ytringsfriheden i relation til STRFL §136, stk. 2.

10. Retspolitiske overvejelser

Ovenfor er lavet en retsdogmatisk analyse, som har søgt at besvare afhandlingens problemformulering. På baggrund af konklusionen herpå er det naturligvis nødvendigt at foretage en række retspolitiske overvejelser angående ændringer til STRFL §136, stk. 2.

Konklusionen ovenfor viser, at STRFL §136, stk. 2 indeholder flere brede termer og skønselementer, samt at bestemmelsen har fået et nyt digitalt anvendelsesområde, og på baggrund af konklusionen fremstår flere forhold stadig som værende uafklarede. Dette giver anledning til at afvente mere trykt retspraksis vedrørende bestemmelsen således, at indholdet af de brede termer og skønselementer kan fastlægges nærmere for på denne måde at skabe et klarere billede af retstilstand. Derudover er det en mulighed, at Straffelovrådet anmodes om at foreslå, hvordan bestemmelsen kan ændres for på denne måde at tydeliggøre retstilstanden, hvilket også anbefales af Ytringsfrihedskommissionen¹³³.

Det er på baggrund af den retsdogmatiske analyse også konkluderet, at der eksisterer en vis bagatelgrænse i STRFL §136, stk. 2, og at der skal ske en indskrænkende fortolkning af kravet om udtrykkelig billigelse. Konklusionen viser dog også, at der ift. digitale ytringer ikke umiddelbart sker en indskrænkende fortolkning i retspraksis, og kravet om, at billigelsen skal være udtrykkelig, ses ikke at blive tillagt særlig vægt. Dette er kritisabelt, fordi retstilstanden herved bliver uforudsigelig, og det tilrådes derfor, at den indskrænkende fortolkning samt bagatelgrænsen benyttes i fremtidig retspraksis. Derudover er det ovenfor konkluderet, at der i vurderingen af, om der er sket en udtrykkelig billigelse, ligges vægt på den generelle sammenhæng, hvori ytringen indgår, og herunder hvilke forhold, der gør sig gældende for den potentielle gerningsperson. Det tilrådes herefter, at det i retspraksis ikke inddrages i vurderingen af skyld hvilke handlinger, tiltalte tidligere er blevet dømt for, idet dette ses at være på kant med det grundlæggende strafferetlige princip, *ne bis in idem*.

Ydermere er det konkluderet, at indholdet af STRFL §136, stk. 2 er afhængigt af samme lovs kap. 12 og 13, hvilket betyder, at en bred vifte af bestemmelser har indflydelse herpå. Dette kunne med fordel afgrænses nærmere således, at der ikke i bestemmelsen henvises til hele kapitler men derimod til konkrete bestemmelser, f.eks. kunne der fortsat henvises til STRFL §114, mens STRFL §110e kunne udelades. Det kan derudover medvirke til en uforudsigelig retstilstand, at der i visse tilfælde kan dømmes for overtrædelse af STRFL §136, stk. 2 eller putativt forsøg herpå efter STRFL §21, når en

---

¹³³ KBET 2020 nr. 1573, s. 472

billigelse vedrører en førforbrydelse, hvor det er uklart, om denne er omfattet af STRFL kap. 12 eller 13 på tidspunktet for billigelsen. Derfor tilrådes denne praksis også at ophøre.

Ydermere må det tilrådes, at der tages eksplicit stilling til, om STRFL §136, stk. 2 har hjemmel i undtagelsen til ytringsfriheden i EMRK art. 10, stk. 2 for på denne måde at søge at undgå, at EMD evt. skal tage stilling hertil. Hvis STRFL §136, stk. 2 ikke har hjemmel i artiklen, skal det selvfølgelig tilrådes, at denne ophæves eller revideres således, at denne får hjemmel i artiklen. Hvis STRFL §136, stk. 2 omvendt har hjemmel i artiklen, skal det alligevel tilrådes, at der fremover også i dansk retspraksis tages udtrykkeligt hensyn til ytringsfriheden, idet bestemmelsen udgør en undtagelse hertil, og EMD vil tillægge dette vægt i positiv retning ved en evt. sag¹³⁴. Ligeledes har Ytringsfrihedskommissionen skrevet, at der bør tages større hensyn til ytringsfriheden, end hvad der tidligere har været tilfældet¹³⁵.

Afslutningsvist skal det anføres, at Justitia har anbefalet, at STRFL §136, stk. 2 ophæves¹³⁶. Dette virker umiddelbart vidtgående, og på den ene side skal det anføres, at uklarheden angående bestemmelsen leder til en uforudsigelig og usikker retstilstand, samt at samfundet ikke længere befinder sig i en frygt for den kommunistiske revolution eller det nazistiske Tyskland¹³⁷. På den anden side ses der at være andre forhold, som leder til uro i samfundet og hård politisk debat, og på denne måde kan bestemmelsen have sin berettigelse. Derudover kan bestemmelsen have et vist moralsk formål, idet samfundet ikke vil tolerere at skulle udstå denne form for ytringer. På baggrund af denne korte diskussion må det umiddelbart anbefales, at indholdet i bestemmelsen klarlægges nærmere, inden der kan træffes beslutning om, hvorvidt denne skal ophæves.

---

¹³⁴ Baumbach, 2014, s. 344 f.

¹³⁵ KBET 2020 nr. 1573, s. 472

¹³⁶ Mchangama, 2015, s. 18

¹³⁷ Greve, 2008, s. 51

11. Litteraturliste

11.1. Love, konventioner og betænkninger

Betænkning om ytringsfrihedens rammer og vilkår i Danmark, KBET 2020 nr. 1573

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) af 4. november 1950

Grundloven (GRL), Lov 1953-06-05 nr. 169, Danmarks Riges Grundlov

Lovbekendtgørelse 2016-08-10 nr. 1098 om udgivelse af en Lovtidende

Lov 2020-06-16 nr. 883 om ændring af Straffeloven

Lov 2006-06-08 nr. 542 om ændring af Straffeloven, Retsplejeloven og forskellige andre love

Lov 2002-06-06 nr. 378 om ændring af Straffeloven, Retsplejeloven, Lov om konkurrence-og forbrugerforhold på telemarkedet, Våbenloven, Udleveringsloven samt Lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige

Lov 1952-06-07 nr. 225 om ændringer i og tilføjelser til borgerlig Straffelov af 15. april 1930, jfr. Lovbekendtgørelse nr. 215 af 24. juni 1939

Lov 1939-03-15 nr. 87 om Ændringer i og Tilføjelser til Borgerlig Straffelov af 15. april 1930

Retsplejeloven (RPL), Lovbekendtgørelse 2022-12-25 nr. 1655

Straffeloven (STRFL), Lovbekendtgørelse 2022-09-28 nr. 1360

11.2. Lovforarbejder

LFF 2016-10-05 nr. 18

LFF 1939-01-13 nr. L23

LFF 1929-10-11 nr. 7

11.3. Retspraksis

Dansk retspraksis:

AM2017.12.07Ø (*Smiley*) – Østre Landsrets dom af 7. december 2017 i ankesag 4. afd. S-2624-16

AM2017.11.14H – Højesterets dom af 14. november 2017 i sag 2. afd. 119/2017

AM2017.01.17V – Vestre Landsrets dom af 17. januar 2017 i ankesag 10. afd. V.L. S-2205-16

Den offentlige domsdatabase 4082/22 - Retten i Roskildes dom af 2. marts 2022 i sag SS-2506/2021-ROS

Retten i Glostrups dom af 13. august 2020 (Utrykt afgørelse)

TfK2022.458Ø – Østre Landsrets dom af 20. september 2022 i ankesag 7. afd. S-930-22

TfK2020.464Ø – Østre Landsrets dom af 18. februar 2020 i ankesag S-1676-19

TfK2017.725V – Vestre Landsrets dom af 27. april 2017 i ankesag 5. afd. S-0185-17

TfK2007.774Ø – Østre Landsrets dom af 22. august 2007 i ankesag 10. afd. S-720-07

U2020.1003H (Medalje) – Højesterets dom af 6. januar 2020 i sag 116-2019

U2018.393Ø – Østre Landsrets dom af 21. september 2017 i ankesag 6. afd. S-696-17

U2016.3235H (Mansour) – Højesterets dom af 8. juni 2016 i sag 1. afd. 211/2015 (I denne trykte afgørelse er de relevante udtalelser ekstraheret, men på en offentligt tilgængelige side findes både byrettens samt landsrettens dom i sagen: <https://docplayer.dk/18105468-Retten-paa-frederiksbergs-dom-af-4-december-2014-i-sagen-ss-7156-2014-anklagemyndigheden-mod-t.html> og <https://docplayer.dk/18861986-D-o-m-15-afd-n-nr-s-3475-14-anklagemyndigheden-mod-t-tidl-advokat-thorkild-hoeyer-besk.html> (begge sidst besøgt d. 8/5-2023). Når disse udgaver sammenholdes med de ekstraherede udgaver af afgørelserne, som findes hos Karnov Group, kan rigtigheden heraf bekræftes, hvilket er gjort for at sikre, at denne afhandling bygger på sandfærdige oplysninger.)

U2016.1743Ø – Østre Landsrets dom af 8. januar 2016 i ankesag 22. afd. S-1591-15

U2008.1285Ø – Østre Landsrets dom af 21. februar 2008 i kæresag 4. afd. S-563-08

Udenlandsk retspraksis:

Dudgeon v. The United Kingdom (app.no 7525/76), 22. October 1981

Handyside v. The United Kingdom (app.no 5493/72), 7. December 1976

Jersild v. Denmark (app.no 15890/89), 23. September 1994

Leroy v. France (app.no. 36109/03), 2. October 2008

Open Door and Dublin Well Woman v. Ireland (app.no. 14234/88), 29. October 1992

Oslo Tingrett (Nr. TOSLO-2014-114499 (14-114499MED-OTIR/01)), 3. Oktober 2014

Paksas v. Lithuania (app.no. 34932/04), 6. January 2011

11.4. Retslitteratur

Baumbach, T. (2021). *Medieret - Frihed og ansvar* (2. udgave). København: Karnov Group Denmark A/S

Baumbach, T. (2014). *Strafferet og menneskeret* (1. udgave). København: Karnov Group Denmark A/S

Baumbach, T. og Elholm, T. (2022). *Strafferettens almindelige del: - Det strafferetlige ansvar* (2. udgave). København: Djøf Forlag

Blume, P. (2020). *Retssystemet og juridisk metode* (4. udgave). København: Djøf Forlag

Christensen, J. P., Jensen, J. A. og Jensen, M. H. (2020). *Dansk statsret* (3. udgave). København: Djøf Forlag

Evald, J. (2019). *At tænke juridisk: Juridisk metode for begyndere* (5. udgave). København: Djøf Forlag

Germer, P. (1973). *Ytringsfrihedens væsen* (1. udgave). Haderslev: Winds Bogtrykkeri A/S

Greve, V. (2008). *Bånd på hånd og mund: - Strafforfølgelse eller ytringsfrihed* (1. udgave). København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Greve, V. (2004). *Det strafferetlige ansvar* (2. udgave). Danmark: Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Kjølbro, J. F. (2023). *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere* (6. udgave). København: Djøf Forlag

Langsted, L. B. (2015). *Waaben: Strafferettens almindelige del* (6. udgave). København: Karnov Group Denmark A/S

Munk-Hansen, C. (2022). *Retsvidenskabsteori* (3. Udgave). København: Djøf Forlag

Munk-Hansen, C. (2021). *Den juridiske løsning: Introduktion til den juridiske metode* (2.

udgave). København: Djøf Forlag

Rytter, J. E. (2021). *Individets grundlæggende rettigheder* (4. udgave). København: Karnov Group Denmark A/S

Artikler:

Andersen, V. (2015): *Smiley-terrorister i ytringsfrihedens grænseland*. Lokaliseret d. 8/5-2023 på <https://www.mm.dk/artikel/smiley-terrorister-ytringsfrihedens-graenseland>

Franck, N. (2018): *VIDEO Sådan gør du din Facebook-profil mere privat*. Lokaliseret d. 11/5-2023 på <https://www.dr.dk/nyheder/viden/tech/video-saadan-goer-du-din-facebook-profil-mere-privat>.

Gjerding, S. (2015): *I <3 Mujahideen*. Lokaliseret d. 8/5-2023 på <https://www.information.dk/moti/2015/01/mujahideen>

Mchangama, J. (2015): *Kriminalisering af ”udtrykkelig billigelse” af terror går videre end påkrævet af Danmarks internationale forpligtelser*. Lokaliseret d. 8/5-2023 på http://justitia-int.org/wp-content/uploads/2015/08/Analyse_Danmarks-kriminalisering-af-billigelse-af-terror-brugen-af-straffelovens-%C2%A7136-stk.pdf

Mølgaard, M. S. (2018): *Sådan gør du: Luk omverden ude af din Facebook-profil*. Lokaliseret d. 8/5-2023 på <https://jyllands-posten.dk/livsstil/digitalt/ECE10579727/saadan-goer-du-luk-omverden-ude-af-din-facebookprofil/>

11.5. Øvrige

Danmarks Statistik: *Digital adfærd*. Lokaliseret d. 13/5-2023 på

<https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/kultur-og-fritid/digital-adfaerd-og-kulturvaner/digital-adfaerd>

Den danske ordbog: *Anprisning*. Lokaliseret d. 12/4-2023 på

<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=anprisning>

Den danske ordbog: *Billiger*. Lokaliseret d. 11/4-2023 på

<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=billiger>

Den danske ordbog: *Offentlig*. Lokaliseret d. 15/3-2023 på

<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=offentligt>

Den danske ordbog: *Smiley*. Lokaliseret d. 13/4-2023 på <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=smiley>

Den danske ordbog: *Udtrykkelig*. Lokaliseret d. 11/4-2023 på <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=udtrykkelig>

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol: *Guide on Article 10 of the European Convention on Human Rights* (Opdateret 31. august 2022)

Facebook: *Hvad er forskellen på en offentlig og en privat Facebook-gruppe, og hvordan ændrer jeg privatindstillingerne?*. Lokaliseret d. 11/5-2023 på <https://www.facebook.com/help/286027304749263>

Facebook: *Hvordan reagerer jeg på et opslag eller en kommentar på Facebook?*. Lokaliseret d. 8/5-2023 på <https://www.facebook.com/help/933093216805622>

Justitia: *Faktaark – Ytringsfrihed*. Lokaliseret d. 15/5-2023 på <http://justitia-int.org/wp-content/uploads/2018/06/Faktaark-ytringsfrihed.pdf>

Rigsadvokaten: *Hadforbrydelser (straffelovens § 266 b) – praksisoversigt* (opdateret d. 25/02-2022)

12. Antal anslag

Statistik:

Sider	55
Ord	19.722
Tegn (uden mellemrum)	110.522
Tegn (med mellemrum)	130.007
Afsnit	237
Linjer	1.459

Medtag tekstfelter, fodnoter og slutnoter